

DIALOGAS

2013 m. balandžio 11 d.

ISSN 1392-1916

Nr. 15 (1034). Kaina 3,70 Lt

NEPRIKLAUSOMAS SAVAITRAŠTIS

Dvidešimt antrieji leidybos metai

Elenos Tervidytės nuotr.

Naktiniai darželiai

„Jeigu dirbanti vieniša mama ar vienišas tėvas nori dar ir studijuoti, o naktį bei savaitgaliais dirbantis darželis sudarys jiems sąlygas, – kodėl gi ne?!“ – svarsto dr. **Austėja Landsbergienė**.

POŽIŪRIS 5 p.

Tobulėjome, tobulėjome ir... nulis?

„Ir štai visų tų pažangių reformų galutinis rezultatas – baigęs pradinę mokyklą vaikas gerai nemoka nei skaityti, nei rašyti, o kai baigia vidurinę – jo raštingumas lygus nuliui“, – ironizuoja **Vytenis Paulauskas**.

POŽIŪRIS 7 p.

Apie kriterines tradicijas

Penktoji švietimo konsultanto **Algirdo Zabulionio** įžvalga.

ŽVILGSNIS IŠ ŠALIES 7 p.

Švietimas: apmaudus atotrūkis ir pokyčių perspektyvos (II)

„Dabar Lietuvoje su kūrybiškumu painiojamas elementarus lankstumas, kurį gimdo daugumos šeimų nepritekliai. Vaikas, augantis nestabilioje aplinkoje, išmoks ta lankstumo, ir tai gali jam padėti kūrybiškai spręsti kai kurias problemas. Tačiau to kūrybiškumo galutinis produktas vargu ar daug ką pradžiugins...“ – teigia žinoma ekonomistė **Aušra Maldeikienė**.

POŽIŪRIS 9 p.

Ar mokyklos turi užsirakinti nuo žurnalistų?

Giedrė ČIUŽAITĖ

„Reporterė įžūliai tapė merginą sugniaužusi už rankos, sukėlė jai skausmą, traukė už rankinės, taip brutaliai siekdama sulaukyti paauglę ir priversti ją atsakyti į klausimus.“ Tai citata iš vienos Lietuvos mokyklos laiško švietimo ir mokslo ministrui.

Žurnalistė sulaukyti penkiolikametę mėgino mokykloje, kai trys reporteriai atvyko domėtis, kaip teigiama, paauglių patyčių istorija, nebūtinai susijusia su šia ugdymo įstaiga (į ligoninę nuvežta kitos mokyklos moksleivė). Atsakę į klausimus, peda-

gogai ilgai išprašinėjo svečius iš mokyklos. Dabar svarsto: gal galėjo nuspėti įvykių eigą ir kviesti policiją?

Iš karto pasisakysiu: situacijos nemačiau ir esu šališka komentuotoja. Vaikai vieni su kitais gali elgtis nesuvokiamai žiauriai, o aš pati esu žurnalistė: viena iš tų, kurie turime tokias temas narplioti. Kita vertus – minimą mokyklą baigiau pati, o jos direktorė yra mano mama.

Nukelta į 3 p. ▶

Kaita, kurios tikrai reikia

Pranas GUDYNAS

Evaldo Bakonio straipsnis „Dar viena kaita dėl kaitos“ „Dialoge“ (2013, Nr. 13) pralinksmino ypač kūrybišku faktų interpretavimu ir kuriama šekspyriška emocine įtampa. Kandžios užuominos straipsnyje gali suklaidinti skaitytojus, todėl ir rašau.

Tuo, ką parašiau, tikiu

Straipsnio autorius sakosi netikęs, „kad dr. Pranas Gudynas parašė tai, kuo nuo-

širdžiai tiki“. Norėtusi išvengti šmaikštaus „pasišpilkavimo“ spaudoje, nors dažnai kyla toks noras dėl įvairių kasdienėje veikloje pasitaikančių netobulumų, bet tam tiesiog neturiu laiko. Su kolega kada nors susitikę galėsime ta tema pajuokauti, bet skaitytojus noriu patikinti, kad tikrai tikiu tuo, ką parašiau, ir jokios materialinės naudos iš užsakomojo pavadinto straipsnio nesiekiau ir neturėjau. Nekalbu ir prie visų valdžių stengiausi nekalbėti to, kuo netikiu. Suprantu straipsnio autoriaus nuogastavimus. Gana akivaizdu, kad ankstesnės kandencijos politikai, priėmę sprendimą pereiti prie kriterinio valstybinių brandos egza-

minų (toliau VBE) vertinimo, vargu ar suprato, ką tai reiškia ir koks sudėtingas tai darbas. Jei jie būtų supratę, tikriausiai būtų skyrę daugiau išteklių ir dėmesio.

Nukelta į 4 p. ▶

Išrinkti geriausi jaunieji dailininkai

Po devyniolikos metų gabūs menui bendrojo ugdymo mokyklų mokiniai iš visos Lietuvos praėjusį penktadienį (04 05) vėl keliavo į sostinę, į Vilniaus dailės akademijoje vykusią XIX Lietuvos mokinių dailės olimpiadą. Penktadienį buvo vertinami savarankiški darbai, šeštadienį varžytasi stojamąjį egzaminą primenančiomis sąlygomis: 64 mokiniai darbavosi prie molbertų ir stalų didžiausioje akademijos erdvėje – sporto salėje.

Komisijos sprendimu I vietos laimėtoja pripažinta M.Štakonaitė iš Mažeikių Gabijos gimnazijos (mokyt. A.Mažeikienė), II vietą pelnė G.Unguaitytė (Šakių „Žiburio“ gimn., mokyt. A.Vorevičienė) ir A.Bončkus (Kretingos Jurgio Pabrėžos gimn., mokyt. V.Karaliūnienė), III – R.Simonaitytė (Klaipėdos „Žemynos“ gimn., mokyt. G.Pulokienė), L.Bacvinkaitė (Prienų „Revuonos“ vid. m-kl., mokyt. A.Deltuvienė) ir J.Stauskaitė (Zarasų r. Dusetų Kazimiero Būgos gimn., mokyt. N.Saukienė).

Kas taps akademinės etikos kontrolieriumi?

Lietuvos mokslo tarybos (LMT) sudaryta atrankos komisija paskelbė sąrašą kandidatų į akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus pareigas. Iki balandžio 23 d. 17 val. visuomenė kviečiama atrankos komisijai teikti atsiliepimus apie kandidatūras.

Tai jau trečiasis konkursas kandidatui į minėtas pareigas atrinkti, jis paskelbtas po to, kai 2011 ir 2012 metų atrankose nė vienas kandidatas negavo reikiamo LMT narių balsų skaičiaus.

Paskelbtame sąraše doc. R.Bobinienė, Lietuvos edukologijos universiteto Gamtos tyrimų instituto vyriausioji mokslo darbuotoja, doc. R.Mikalauskas, Lietuvos sporto universiteto dėstytojas, ir doc. V.Sadauskas, Susisiekimo ministerijos vyriausiasis patarėjas, Vilniaus Gedimino technikos universiteto Saugaus eismo centro direktorius.

Su visų kandidatų į akademinės etikos ir procedūrų kontrolierius gyvenimo aprašymais ir motyvaciniais laiškais arba motyvuotais siūlymais galima susipažinti Lietuvos mokslo tarybos svetainėje.

Kontrolierius yra valstybės pareigūnas, naujai kuriamos Akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos vadovas, nagrinėjantis skundus ir inicijuojantis tyrimus dėl akademinės etikos ir procedūrų pažeidimo. Jį 5 metų kadencijai skiria Seimas Lietuvos mokslo tarybos teikimu.

APKLAUSA

Egzaminų pokyčius lemia skirtingos politikų vizijos

Daug egzaminų pokyčių jau buvo per šios nepriklausomybės metus, nemažai, matyt, dar jų ir bus. Su ryškiausiu ir stipriausiai ugdymo procesą paveikusių pokyčių – perėjimu prie centralizuoto egzaminų laikymo – baigėsi era, kai, pavyzdžiui, anglų kalbą Lietuvoje metai iš metų geriausiai „mokėjo“ X gyvenvietės abiturientai. Kitaip sakant, baigėsi nekvestionuojamo mokytojų subjektyvaus vertinimo laikas.

Logiška būtų klausti, ar centralizuoti egzaminai „pagerino“ aukštųjų mokyklų kontingentą. Tačiau kai aukštosios jau seniai priima visus norinčiuosius, toks klausimas tampa beveik nekorektiškas.

Šiomet švietimo valdininkai visuomenei nepajėgia išaiškinti, kodėl norminį valstybinių egzaminų vertinimą keičia kriterinis.

Taigi pokyčių užtenka. Todėl praėjusią savaitę „Dialogas“ interviu (www.dialogas.com) klausė, kas, jų nuomone, Lietuvoje lemia laikyti privalomų brandos egzaminų statuso, skaičiaus, vertinimo kaitą.

Atsakymai pasiskirstė taip:

49 proc. apklaustųjų – skirtingos švietimo politikų vizijos,

4 proc. – aukštosios mokyklos,

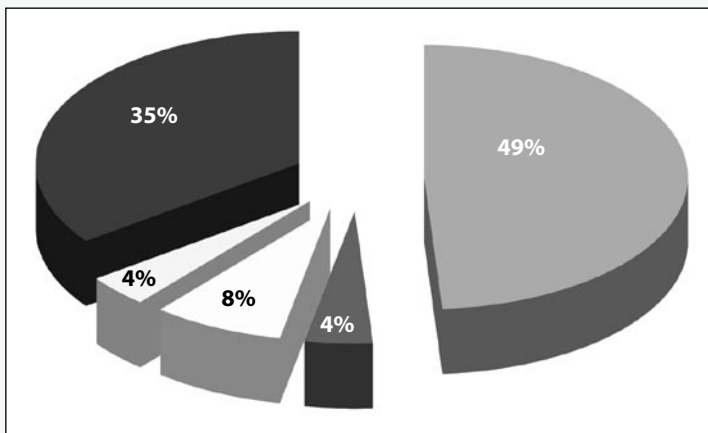
8 proc. – prastėjančios moksleivių žinios,

4 proc. – siekis objektyviau įvertinti visos šalies moksleivius,

35 proc. – ES projektų pinigai.

Apklaustos rezultatai tokie – išvadas pasidaryti paliekame Jums.

Redakcija atkreipia dėmesį į tik 4 proc. tikinčiųjų, kad egzaminų sistemos pokyčius lemia siekis objektyviau įvertinti visos šalies moksleivius.

Nauja LEU taryba rinks rektorių

Praėjusį penktadienį (04 05) patvirtinta Lietuvos edukologijos universiteto (LEU) taryba. Jos pirmininku išrinktas UNESCO generalinės direktorės patarėjas komunikacijos, informacijos ir administracijos klausimais H.A.Juškevičius, jo pavaduotoju – LEU Istorijos fakulteto dekanas akademikas profesorius E.Jovaiša. Tarybai taip pat priklauso Utenos meras A.Katinas, Vilniaus Viršuliškių vidurinės mo-

kyklos direktorė R.Mečkauskienė, A.Mickevičiaus Lietuvos ir Lenkijos santykių rėmimo fondo valdybos pirmininkė G.Drėmaitė, LEU Ugdymo mokslų fakulteto prof. M.Bar-kauskaitė, LEU Personalo direktijos direktorė T.Dešukienė, LEU profesorius A.Kiveris, LEU Filologijos fakulteto dekanas G.Kundrotas, LEU Sporto ir sveikatos fakulteto prof. A.Raslanas, LEU studentas Š.Vitkus.

Taryba penktadienį patvirtino rektoriaus rinkimų aprašą ir išrinko rektoriaus rinkimų komisiją.

Kitas jos posėdis numatomas gegužės 27-ąją. Greičiausiai tą dieną ir bus sprendžiamas naujojo rektoriaus rinkimų klausimas.

Buvusio Vilniaus pedagoginio universiteto, 2011-aisiais pervadinto į LEU, rektoriumi 10 metų dirba prof. A.Gaižutis.

Siūlo stiprinti profesinį orientavimą

Lietuvos socialdemokratinio jaunimo sąjunga, atsižvelgdama į dabartinės švietimo sistemos diktuojamo modelio „mokykla – studijos – darbas“ netobulumą, siūlo mokyklose teorines pamokas papildyti praktiniais užsiėmimais ir taip stiprinti profesinį orientavimą. Tokios sistemos tikslas – kad vidurinėse mokyklose bei gimnazijose pamokos būtų derinamos su profesinio orientavimo užsiėmimais, o nuo VIII klasės moksleiviai mokytųsi ne tik teorinių žinių, bet ir atliktų trumpalai-

kes praktikas vietos įmonėse, valstybės ar savivaldybės institucijose, nevyriausybinių organizacijose.

Pasak parlamentaro A.Syso, profesinis orientavimas mokyklose turėtų prasidėti jau nuo IV–V klasės, tačiau šiuo metu jis nevyksta. „Mokyklose reikėtų aiškinti, kad būti geru automechaniku ar šaltkalviu nėra blogai“, – sako A.Sysas. Anot jo, bet kokia kaina siekti universitetinio išsilavinimo, o po to vis tiek tapti šaltkalviu yra per daug brangu valstybei ir pačiam žmogui.

Profesinį orientavimą stiprinti ragina ir Seimo narys, Jaunimo ir sporto reikalų komisijos pirmininkas bei vienas iš moksleivių praktikos vadovų J.Požela. „Remiantis Vokietijos pavyzdžiu ir turimais rezultatais, matoma, kad ši sistema veikia. Mums nereiktų išradinti naujo dviračio, tereikia surinkti geriausių kitų šalių pavyzdžius ir juos pritaikyti Lietuvos švietimo sistemai“, – kalbėjo J.Požela praėjusią savaitę Seime surengtoje spaudos konferencijoje.

Pritarė siūlymui uždrausti smurtą prieš vaikus

Antradienį (04 09) Seimas po pateikimo pritarė frakcijos „Tarka ir teisingumas“ narės O.Valiukevičiūtės parengtam Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo pataisų projektui, kuriuo siekiama įgyvendinti Jungtinių Tautų Vaiko teisių komiteto rekomendacijas: įstatyme apibrėžti smurto prieš vaikus sampratą, įvairias smurto prieš vaiką formas bei įtvirtinti bet kokio smur-

to prieš vaiką draudimą. Įstatyme siūloma įtvirtinti, kad smurtu prieš vaiką būtų laikomos visos seksualinės, fizinės, psichologinės ir emocinės prievartos, vaiko žeminimo ir išnaudojimo, vaiko priežiūros stokos arba aplaidumo formos, sukeliančios pavojų gyvybei, faktinę ar potencialią žalą vaiko sveikatai, išlikimui, vystymuisi ar orumui, taip pat fizinės bausmės. Fizinė bausmė siū-

loma laikyti bet kokią bausmę, kai fizinė jėga būtų naudojama fiziniams skausmams, net ir nedideliam, sukelti ar kitaip fiziškai kankinti.

Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo pataisas, kuriomis siūloma įtvirtinti bet kokio smurto prieš vaiką draudimą, O.Valiukevičiūtė buvo pateikusi ir anksčiau, tačiau praėjusios kadencijos Seimas jas atmetė.

Korepetitoriams darbo yra

Dienraštis „Klaipėda“ teigia, kad beveik kas dešimtas uostamiestyje dirbantis pedagogas oficialiai uždarbiauja papildomai. Spėjama, kad antra tiek Klaipėdos mokytojų korepetitorių tokia veikla užsiima nelegaliai, nors baudos už tai siekia iki tūkstančio litų.

Pasak dienraščio, prieš ekonominę krizę viena akademinė anglų kalbos valanda besimokančiajam

kainavo 20 litų, šiandien – 14 litų, rusų kalbos mokymo akademinė valanda šiuo metu kainuoja 25 litus. Savo paslaugas uostamiestyje viešai siūlo 14 lietuvių kalbos korepetitorių, 5 istorikai, 6 geografi, 4 chemikai, 10 dailės mokytojų.

Klaipėdos apskrities valstybinės mokesčių inspekcijos duomenimis, individualią veiklą – „kitas, niekur kitur nepriskirtas, švieti-

mas“ yra įregistravęs 231 Klaipėdos apskrities gyventojas (Klaipėdos mieste – 161). Verslo liudijimus „Kvalifikacijos tobulinimo ir papildomo mokymo veikla“ apskrityje šiemet yra įsigiję 105 gyventojai, iš jų Klaipėdos – 62.

Valstybinės mokesčių inspekcijos teigimu, šiemet gyventojų pranešimų dėl nelegalios korepetitorių veiklos nėra gauta.

Po varžytinių – naujas turtas

Lietuvos švietimo įstaigų profesinė sąjunga (LŠIPS) pranešė, kad kovą vykusiose varžytinėse buvo parduotas paskutinis Lietuvos švietimo darbuotojų profesinės sąjungos (LŠDPS) turėtas turtas: poilsio namų Palangoje I ir III aukštai. Pasak LŠIPS, prieš kurį laiką LŠDPS taip pat prarado vaikų poilsio stovyklą Valakampiuose

ir būstinę Vilniuje, Palangos g. 3. LŠIPS primena, kad dėl minėtos LŠDPS veiklos Vilniaus apygardos prokuratūroje vyksta tyrimas dėl didelės vertės turto iššvaistymo. Savo išvadas prokurorai turėtų pateikti iki balandžio 15 d.

Tačiau likti be nekilnojamojo turto LŠDPS nelinkusi. Pirmadienį (04 08) LŠDPS pranešė, kad įsigijo

patalpas Vilniuje. Nutarimas pirkti nekilnojamojo turto priimtas vasario mėnesį įvykusiame Koordinavimo tarybos posėdyje.

Šiuo metu LŠDPS vykdomasis komitetas įsikūręs nuomojamoje patalpoje V.Mykolaičio-Putino gatvėje. Apie būstinės adreso pasikeitimą LŠDPS žada informuoti papildomai.

Danijos pedagogų „antilokautas“

Antradienį (04 09) Danijos mokytojai, atsakydami į valdžios paskelbtą lokautą, surengė „antilokautą“. Tūkstančiai mokytojų išsiriavo į gyvą apie 35 km ilgio grandinę, kuri nusitęsė nuo Kopenhagos iki Roskildės.

„Dialogas“ primena, kad balandžio pradžioje Danijos pedagogai pradėjo streiką protestuodami prieš

vyriausybės sumanymą reformuoti mokymo procesą: atšaukti įstatymo apibrėžtą 25 savaitinių valandų etatinį darbo krūvį ir leisti mokytojo darbo laiką tvarkyti pačioms mokykloms. Pedagogai įsitikinę, kad švietimo įstaigų vadovai, pasinaudodami suteiktomis teisėmis, juos apkraus papildomai ir darbo diena realiai pagilgs 2–3 valandomis.

Reaguodama į mokytojų protestus, valdžia paskelbė lokautą – uždraudė mokytojams ateiti į darbą. Dėl draudimo dirbti negali apie 52 tūkst. mokytojų, pamokų lankyti – 875 tūkst. moksleivių.

Trečiadienio (04 10) pranešimais, mokytojų protesto akcija tęsiama. Tęsimas ir profesinių sąjungų derybos su valdžia.

Ar mokyklos turi užsirakinti nuo žurnalistų?

Giedrė ČIUŽAITĖ

► Atkelta iš 1 p.

Iki šiol, kad nebūčiau apkaltinta kokių nors interesų painiojimu, tik konsultavau mamą ir jos kolegas bendravimo su žiniasklaida klausimais, net kai jie būdavo šoki ruoti grubaus žurnalistų elgesio. Siūliau patiems laikytis ir žurnalistams priminti Visuomenės informavimo ir Nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio įstatymus, etikos kodeksą. Viena pagrindinių nuostatų – kad įrašinėti interviu su nepilnamečiais be jų tėvų, rūpintojų ir jų pačių sutikimo draudžiama. Negalima daryti spaudimo informacijos šaltiniui. Reikia laikytis nekaltumo prezumpcijos.

Pasirengti bendrauti su žiniasklaida, mokėti ginti vaikų ir savo teises mokykloms padeda ir kiti specialistai, Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centro išleista metodinė medžiaga „Krizių valdymas mokyklose“ ir pan. Tačiau psichologai sako girdėję daug istorijų, kai pedagogai patiria žurnalistų spaudimą pažeisti įstatymus, sulaukia ir atviro šantažo: nepadėsite mums čia ir dabar – rasi-me, ką bloga parašyti.

Tačiau grįžkime prie konkretaus atvejo ir ką apie jį pasakoja mokyklos darbuotojai.

Vidurdienis mokykloje. Budėtoja vestibulyje pamato ką tik įėjusią moterį su mikrofonu, kuri pradeda kalbinti mokinius. Mokyklos darbuotoja visų pirma prašo moterį prisistatyti, pasakyti, ko atėjo. Juk turėjo matyti ir ant mokyklos durų pakabintas svečių elgesio taisykles. Žurnalistės atsakymas: aš pati žinau savo teises. Tik priėję kiti du jos kolegos pasako, kokiai redakcijai atstovauja.

Reikalinga direktorė, jos kabinetas čia pat, ji kaip tik eina į pamoką, neseniai buvo skambutis. Iš reporterių sužino, kad jie atvyko domėtis keliomis mokinėmis. Mokykloje – per 800 moksleivių, direktorei visų pirma reikėtų pasitikslinti, ar paminėti vaikai čia mokosi. Galintys padėti kolegos dabar ne mokykloje arba pamokose ir jos pačios jau laukia mokiniai. Tad pažada pasidomėti, bet prašo žurnalistų palaukti fojė. Šie sutinka.

(Mama, žurnalistai, ypač kai kurie, neturi nei laiko, nei noro tiesiog laukti. Taip, jie atvyko neperspėję; taip, pagal įstatymus tu negali palikti vaikų vienu; taip, pedagogai į pamokas dažniausiai eina be mobiliųjų telefonų ir tokiu atveju greitai ir netrukdam ugdymo proceso susirasti pagalbos, aptarnauti žurnalistus aukščiausiu lygiu, greitai ir su šypsena yra sudėtinga. Bet turbūt buvo galima ką nors sugalvoti?)

Budėtojos informuota, kad žurnalistai vis tiek kalbina vaikus, ateina socialinė pedagogė, vedasi reporterius į savo kabinetą. Pedagogės prisiminimai iš šio pokalbio: reporteriai aiškiai nepasako, kodėl atėjo, bet yra nepatenkinti, kad ji negali pasakyti ko nors neigiamo apie jų minimus vaikus, kurie šioje mokykloje – dar tik pusmetis. Primena, kad jei moksleivės ir būtų ką nors padariusios už mokyklos ribų ar tada, kai mokėsi kitur, turi teisti teisėsauga, o ne žurnalistai, remdamiesi žmonių kalbomis (reportaže nuskambės tvirtas nuosprendis: skriaudikės). Be to, korespondentus dominančios paauglės yra nepilnametės. Ir kodėl jie jau filmavo kitus vaikus be tėvų sutikimo? Žurnalistai paaiškina, jog jie taip jau darė ne kartą – pirma nufilmuoja, o paskui gauna tėvų sutikimus (taip teisėta?). Ragina duoti vaikų tėvų telefonų numerius ir vis kartoja: mes norim diskusijos, kodėl jūs nenorite bendradarbiauti!!! (Spaudimas?)

Korespondentų prašoma išeiti iš mokyklos, bet jie nenori to daryti (sako, reikia pafilmuoti ir mokinių kojų – reportažo vaizdams). Per pertrauką (pagal mokinių nuorodas?) pirmame pastato aukšte mikliai susiranda merginą, kuri, jų manymu, yra pagrindinė skriaudėja. Kamera iš anksto įjungta. Sodinasi moksleivę kalbėti. Socialinė pedagogė sako, kad mergina neprivalo atsakinėti į klausimus („subėgusios pedagogės pataria nebendrauti“, – bus

Elenos Tervidytės nuotr.

sakoma siužete). Ir matysime nufilmuotą epizodą: paauglė stojasi eiti, žurnalistė tam neprieštarauja.

Tačiau reali istorija čia nesibaigia. Kai mergina nutolsta, žurnalistė ją vejasi, stveria už rankos, rankinės. Tai mato ir vaikai (kaip jums būtų tokia antraštė – „Patyčių prevencijos savaitę mokykloje agresijos prieš paauglę griebsiai žurnalistė“?).

Ar žurnalistai turi teisę bent prisiliesti prie vaikų? Ar mokyklos darbuotojai turi su mumis grumtis? Ką apie visą žurnalistų bendruomenę gali manyti tokius dalykus matę žmonės?

Taip, dar neišklausiau pačių kolegų – istorijos dalyvių. Išsiunčiu porai iš jų klausimų el. paštu, nes komentarą rašyti pradėdau savaitgalį.

Vienas žurnalistas iš karto atrašo: negali nei patvirtinti, nei paneigti, kad kolegė griebė mergaitę už rankos, nes nematė. Ne visada buvo kartu. Jis padaro bendrą išvadą: šioje mokykloje jautėsi pedagogų nenoras bendrauti, ir esą natūralu, kad žurnalistams pirma į galvą šovusi mintis – jog jie kažką slepia. Beje, mokyklos darbuotojai pasakoja, kad būtent šis reporteris išeidamas atsiprašė už kolegės elgesį. Klausiu jo, už ką atsiprašė. Žurnalistas atsako, kad norėtų, jog tas atsiprašymas liktų tarp jų.

Reporterė, kurią miniu dažniausiai, į mano klausimus neatsako. Neteigių, kad vengia bendrauti ir kažką slepia. Šio komentaro rašymo metu ji atostogauja. Du žmonės iš minėtos žiniasklaidos priemonės sakė, kad, nepaisant atostogų, perduos žinią nuo manęs. Gal ateityje ateis ir atsakymai.

Pradėjusi gilintis į istoriją, kuri atvedė į šį miestą korespondentus, tikrai išgirstu suklusti verčiančių dalykų. Tema sunki. Panašu į didžiulį daug kur Lietuvoje būdingų problemų gniužulą. Tačiau aš šį kartą rašau apie mūsų žurnalistų darbą.

Sunku aktualijų reporteriams rengti greitus reportažus, ypač daugiasluksnėmis temomis. Visi darome klaidų. Bet šį kartą, manau, svarbu, jog moksleivių tėvai ir mokykla jau ėmėsi žingsnių, kad incidentas mokykloje nebūtų palydėtas tik kalbomis. Jei bus atliekami teisiniai tyrimai, tikriausiai paaiškės, ką ir žurnalistai, ir pedagogai turėtų daryti kitaip. Manau, kad bus pasiūlymų nuo žurnalistų tiesiog užsirakinti ar stiprinti mokyklų apsaugą.

Negi nuoširdžiai stebimės, kad mumis nepasitiki? Prieš kelerius metus iš gyvenimo pasitraukė šios mokyklos naujokė, vos tris mėnesius pasimokiusi moksleivė. Nei artimieji, nei teisėsauga mokyklai priekaištų neturėjo, visi pripažino, jog įtampas prisikaupė gerokai anksčiau. Tačiau mokytojai vis tiek sužinojo, kas yra žeminimo seansas, kai blogiečių portretų kurti atvažiavo neva tiriamosios žurnalistikos atstovai. Neįjungus kameros žmogus su mikrofonu kalbina ramiai, kultūringai – ir staiga kolegai pradėjus filmuoti kad užriaumoms: TAI KODĖL...?! Suglumusio žmogaus atsakymas užfiksuotas. Arba įsiveržęs pro duris prikiš mikrofoną prie veido taip arti, kad turėsi jį atstumti. Užkadrinis balsas laidoje tikriausiai komentuos – JIS VENGLIA POKALBIO!!! Kai kam tai – darbiniai triukai, kai kam – daug sveikatos kainuojantys gyvenimo epizodai.

Jau noriu baigti, tekstas ir taip netrumpas, bet turiu paminėti dar vieną pavyzdį, kuo gali virsti mūsų domėjimasis svarbia patyčių tema.

Pora dienų po čia aprašyto žurnalistų vizito į mokyklos raštinę skambina vienas stilistas ir laidų vedėjas. Reikalauja prie telefono pakviesti direktorę – skaitė, kad jos vadovaujamoje mokykloje mokosi „antžmogiai“. Su stilistu pasikalba sekretorė, ne direktorė. Vajė! Bet jis pažįsta žurnalistų! Interneto portale tuoj atsiranda publikacija „Smurtas ir patyčios mokyklose stilistams rūpi labiau nei mokytojams“ (mat susirūpinęs ne tik stilistas, bet ir jo draugė).

Žinoma, visi elgiasi kaip išmano. Stilistams reikia dėmesio. Mokyklos vadovė – taip, ir mano mama – klausia: ar tikrai ji turėjo nertis iš kailio, kad pasikalbėtų su stilistu? Tą dieną veiklos ir taip per akis: be pamokų, vyko moksleivių renginys, po reporterių viešnagės sujudusi bendruomenė rašė skundus, rinko parašus. Dar reikėjo rūpintis žiniasklaidos nuteistų paauglių saugumu. Pasitarimas ir savivaldybėje.

Ai, koks skirtumas mums, žurnalistams. Svarbu, kad būtų kuo daugiau skaitančiųjų ir komentuojančiųjų, ar ne?

Giedrė Čiužaitė yra žurnalistė, LRT radijo laidų vedėja, baigė žurnalistikos (BA) ir edukologijos (MA) studijas Vilniaus universitete, dėstė VU Žurnalistikos institute, žurnalistė dirba 15 metų. Yra pelniusi du LRT „Bitinukus“ kaip geriausia LRT radijo laidų vedėja ir geriausia radijo žurnalistė, taip pat LŽS bei Europos Komisijos atstovybės organizuoto konkurso „EuroMedija 2011“ apdovanojimą „Europos balsas“.

Kaita, kurios tikrai reikia

Zitos Šlogerienės nuotr.

▶ Atkelta iš 1 p.

Aš tikrai tikiu, kad kriterinis VBE vertinimas – labai reikalingas. Šiuo konkrečiu atveju kaita nėra vien dėl kaitos, ir netgi tai, kad ši kaitos kryptis švietimo politikų buvo pasirinkta gana skubotai, nepaneigia jos svarbos. Taigi pasistenkime atskirti kriterinio vertinimo, kaip idėjos, kritiką nuo apie ją diskutuojančių asmenų ir idėjos įgyvendinimo veiksmų kritikos. Šmaikščiais pastebėjimais nesunku mokyklose pasėti abejonę ar išprovokuoti visuomenės pasipiktinimą, tačiau tai nėra niekas nepadeda nei susitarti, nei bendradarbiauti. Dar daugiau, skatina manyti, jog Lietuvoje viskas iš esmės yra ydinga, kad čia nieko neįmanoma tinkamai atlikti, gal nėra neverta nieko daryti.

Prisiminkime, jog dar 1998 m. vadinamasis norminis valstybinių brandos egzaminų vertinimas buvo nuolat įvairiomis progomis keiksnuojamas ir kritikuojamas, o aukštosios mokyklos labai nenorėjo atsisakyti stojamųjų egzaminų. Bet kaita įvyko ir Lietuvai tai buvo tikrai labai didelis žingsnis į priekį.

Nepriklausomai nuo to, kiek mums yra brangu tai, ką kūrėme visi (taip pat ir gerbiamas mano oponentas), atėjo laikas naujovėms. Kartais jos mus erzina, neramina, kelia problemų, – bet ar dėl to jų turime atsisakyti? Tikiu, kad Lietuva pajėgi šį darbą padaryti gerai. Sutrukdyti galėtų tik mūsų pačių, visos švietimo bendruomenės, neorganizuotumas ir susipriešinimas.

Interpretacijos ir nuomonės

Straipsnyje E.Bakonis savitai interpretuoja informaciją apie pasiekimų lygių skaičių ir netgi žaismingai iliustruoja savo nuomonę iš kito konteksto paimta ir šiek tiek „pakoreguota“ iliustracija, tarsi opo-

nuojamojo straipsnio dalimi. Deja, man belieka tik dar kartą patvirtinti, kad kriterinių pasiekimų lygių bus trys (o ne keturi, kaip teigia E.Bakonis).

Prie bereikalingo, klaidinančio teoretizavimo priskirčiau aptariamame straipsnyje E.Bakonio išreikštą nuomonę, kad „yra arba norminio vertinimo sistema, arba kriterinio vertinimo sistema“ ir kad „vienu metu jų naudoti neįmanoma“. Akivaizdu, kad tokie teiginiai neatitinka realybės. Iliustracijai pateiksiu tik vieną pavyzdį iš Lietuvos brandos egzaminų praktikos. Jau keletą metų visuose, išskyrus lietuvių kalbos, VBE faktiškai buvo net dvi kriterinės ribos – išlaikymo riba ir išplėstinio kurso riba (kuriai įveikęs mokinytis gaudavo vienuolika arba daugiau VBE balų). Ir nors VBE vertinimą mes

iš inercijos vis dar vadinome norminiu, jis buvo mišrus – „du viename“. Dar daugiau, beveik visos pasaulinėje praktikoje taikomos vertinimo sistemos yra tam tikra prasme mišrios – kriterinės-norminės. Nežinia,

ar skaitytojui, ypač mokytojui ir mokiniui, prieš egzaminus labai įdomu aiškintis įvairias teorines peripetijas. Manau, kad svarbiausia išsiaiškinti, kas ir kada iš tiesų pasiekis, kokių pasekmių tikėtis.

Faktiškai didesnės „kriterinio VBE vertinimo“ naujovės yra dvi – trečioji kriterinė riba, atskirianti labai gerai VBE išlaikiusius mokinius, ir „ne norminis“ (tam tikra prasme – proporcinis) VBE balų apskaičiavimo būdas kiekvieno pasiekimų lygmens viduje. Abu šie pakeitimai nėra radikalūs, tiesiog VBE užduočių sudarytojams reikės kruopščiau sudarinėti užduotis, kad kriterinės ribos būtų tiksliau nustatomos ir kad intervaluose tarp kriterinių ribų mokiniai būtų patikimai išrikiuojami pagal pasiekimus.

Aišku, ši pastaba nereiškia, kad ren-giant ir vertinant VBE niekas nesikeis. Profesionalumo visiems egzaminų rengėjams reikės tikrai daug daugiau, nes „norminio vertinimo buldozeris“ jau nebeleis užtušuoti daugelio VBE užduočių sudarymo trūkumų.

Žodis „kriterinis“ gali klaidinti

Žodis „kriterinis“ yra patogus politiniais sumetimais. Jį, apibrėžiant politikos kryptį, lengva priešpriešinti žodžiui „norminis“. Tačiau mūsų aptariamos kaitos šaknys daug gilesnės. Iš tiesų kriterinis vertinimas nėra jokia naujovė. Pavyzdžiui, kai dabartiniai keturiasdešimtmečiai ar vyresni už juos mokėsi mokykloje, visas tuometinių egzaminų vertinimas iš esmės buvo tik kriterinis. Kitoks vertinimas tiesiog nebuvo įmanomas. Nesvarstysiu čia klausimo, ar jis buvo pakankamai objektyvus, – žmonės buvo prie jo pripratę. Ar ne todėl taip dažnai tenka girdėti sakant, kad seniau vertinimas buvo aiškesnis?

Tai kas gi keičiasi? Ryškiausias tikros kaitos (ne dėl kaitos) požymis – didėjan-tys vertinimo informacijos kiekiai ir kokybė, gilėjanti vertinimo informacijos analizė ir besiplečiantis tos analizės rezultatų naudojimas egzaminavimo kokybės gerinimui. Prieš 15 metų „norminis“ VBE vertinimas praktiškai reiškė, kad Lietuva pirmą kartą tapo pajėgi greitai įvertinti visos šalies mokinių darbus, apdoroti vieno egzaminu statistiką ir pasiremti statistinės analizės rezultatais objektyvesniems įvertinimams gauti. Todėl norminis VBE vertinimas buvo žingsnis pirmyn, lyginant su „senuoju“ (taikytu prieš 20 ar daugiau metų) kriteriniu vertinimu.

Dabar, dėl naujų vertinimo ir kompiuterinių technologijų, mes jau galime surinkti, apdoroti ir palyginti dar išsamesnę ir tikslesnę eilės (ne vieno) metų ir skirtingų dalykų egzaminų statistiką. Tai leidžia žengti naują kokybinį žingsnį, dar labiau patobulinti egzaminų užduočių rengimą, darbų vertinimą ir egzaminų koky-

bės užtikrinimą. Šis kokybinis žingsnis ir yra „naujojo kriterinio“ vertinimo esmė.

Visgi yra vienas svarus argumentas vykstančią egzaminų kaitą sieti su žodžiu „kriterinis“. Mat vertinimo kriterijai yra tai, ką labiausiai padeda pagerinti naujosios vertinimo technologijos. Tačiau, norint išstobulinti vertinimo kriterijus, reikia sukaupti bent keletą metų be didesnių pokyčių vykdomų egzaminų statistiką.

Faktiškai didesnės „kriterinio VBE vertinimo“ naujovės yra dvi – trečioji kriterinė riba, atskirianti labai gerai VBE išlaikiusius mokinius, ir „ne norminis“ (tam tikra prasme – proporcinis) VBE balų apskaičiavimo būdas kiekvieno pasiekimų lygmens viduje.

Universitetai ir kriterinis vertinimas

E.Bakonis klausia: „Ką duos tas pateikimas į vieną ar kitą pasiekimų lygių pakopą praktiškai? Universitetai tikriausiai nesuteiks papildomų balų už patekimą į vieną ar kitą grupę?“ Atsakant oponentui tenka pripažinti, kad iš tiesų didelių pokyčių artimiausiu metu, matyt, nebus. Diskusijos švietimo erdvėje vyksta. Lietuvos universitetai neprieštarauja kriteriniam vertinimui, bet nori įsitikinti, ar mokinių pasiekimų priskyrimas skirtingiems lygiams bus tikrai patikimas ir informatyvus. Politikai šiuo atveju savo valios universitetams primesti nesiekia. Manau, kad tai geras ženklas, rodantis, jog mūsų visuomenė bręsta. Ir dar: nedrįsčiau garantuoti, kad universitetai bus tokie pat atsargūs ir po kelerių metų, kai turėsime daugiau duomenų apie pokyčių egzaminų sistemoje sėkmę.

Visai kitokia situacija susiklostė tarptautinėje aukštojo mokslo erdvėje. Užsienio universitetai atkakliai konkuruoja dėl gerų studentų. Jiems reikia aiškiais, tarpusavyje palyginamais kriterijais grįstų bendrojo ugdymo mokyklos baigimo įvertinimų. Tarptautiniu mastu yra sukurtos netgi specialios įvertinimų palyginimo skalės. Pavyzdžiui, Europos Komisija yra inicijavusi palyginamąją ECTS įvertinimų skalę (*ECTS gradingscale*). Reikia konstatuoti, kad šiuo metu Lietuvos VBE rezultatai su kitų šalių egzaminų rezultatais gana sunkiai palyginami. Geriausi užsienio universitetai, kviesdami studijuoti Lietuvos mokinius, bando tenkintis norminio pobūdžio įvertinimais, pavyzdžiui, reikalauja, kad mokinytis Lietuvoje patektų tarp 5, 10 ar 15 procentų geriausiųjų. Bet tai sprendimas, nuo kurio kenčia mūsų mokiniai, ypač tada, kai kurį nors egzaminą (pvz., chemijos) tais pačiais metais laiko labai daug „stiprių“ mokinių ir patekti tarp 5 ar net 15 proc. geriausiųjų tampa labai sunku.

Mes patys turime išspręsti Lietuvos VBE įvertinimų susiejimo su tarptautinėmis skalėmis klausimą, jeigu ne, atitinkami sprendimai bus priimami užsienyje. Netgi dėl šios priežasties VBE kriterinio vertinimo toli atidėlioti negalime, – vėliau svarstysime, kaip tai padaryti geriau.

Pranas GUDYNAS

Naktiniai darželiai – galimybė derinti šeimą ir darbą

Dr. Austėja LANDSBERGIENĖ

Kaip valstybė rūpinasi šeima

Dažnai žvelgiame į Skandinavijos valstybes su lengvu pavydu ir, lygindami save su jų gyventojais, samprotaujame apie tai, kad būtų daug geriau, jei gyventumėme kaip skandinavai.

Kas dar nežinote, Švedija dažnai yra vertinama kaip viena draugiškiausių šeimai valstybių. Kodėl taip kalbama?

- Švedijoje tėvai gauna 16 mėnesių (per abu) mokamų tėvystės / motinystės atostogų.

- Pirmuosius 13 mėnesių jiems yra mokama 80 proc. buvusio atlygio (nors yra nustatyta viršutinė išmokos riba).

- Valstybinis darželis yra garantuojamas visiems vaikams, mokėstis už darželį negali būti didesnis nei 3 proc. tėvų pajamų.

- 3–6 metų vaikams darželis yra nemokamas (iki 15 val. per savaitę).

Tad nenuostabu, jog 2012 metais 78 proc. moterų, turinčių ikimokyklinio amžiaus vaikus, Švedijoje dirbo.

Švedijoje yra ne tik dieną, bet ir naktį bei savaitgaliais dirbančių darželių. Šiuo metu naktiniai darželiai dirba 123-ose iš 290 vietovių ir jų paslaugomis naudojasi beveik 5000 vaikų. Pavyzdžiui, Norkopingo mieste 4 darželiai dirba ir naktimis. Tai reiškia, kad vaikas dieną gali būti viename darželyje, o naktį – kitame.

Beje, tiesiog savo noru negalima palikti vaiko kiauš parą darželyje – jūs turite dirbti kintančiu grafiku. Patys tėvai teigia, kad iš pradžių jiems nebuvo lengva palikti vaikus nakvoti darželyje, tačiau vėliau pamatė, kad vaikai įsigyja draugų, be to, puikiai sutaria su darželyje dirbančiomis auklėtojomis.

Ryte – kai baigiasi naktinio darželio darbas – auklėtojos nuveža vaikus į jų įprastą darželį arba vaikai keliauja – drauge su auklėtojomis – savomis kojomis.

Argumentai už ir prieš

Viena vertus, puiku, ar ne? Tėvai – net ir vieniši – turi puikias sąlygas dirbti. O juk itin daug kalbama, kad vienas iš ES valstybių narių prioritetų turi būti sudaryti sąlygas derinti šeimą ir darbą. Naktiniai darželiai sudaro sąlygas derinti šeimą ir darbą ne tik tiems, kurie dirba įprastomis valandomis.

Kita vertus, jeigu yra galimybė palikti vaiką darželyje dieną, naktį ir savaitgaliais, kas (ir kaip) apsaugos tėvus nuo piktnaudžiavimo? Pavyzdžiui, žinau, kad yra vaikų, lankančių savaitinį darželį Vilniuje, nors jų tėvai tikrai nedirba naktimis.

Bet ar verta apsaugoti vaikus nuo tėvų piktnaudžiavimo, jei tėvai nenori būti su jais?!

Manau, diskusija yra amžina: vieni apskritai yra prieš darželius, o kiti džiaugiasi jų (su)teikiamomis galimybėmis.

Auginimo namuose šalininkai teigia, kad vaikas patiria stresą, kai tenka išeiti į darželį, ir dar didesnį – jei tenka jame ir miegoti. Žinoma, šiuose žodžiuose yra ir tiesos: moksliniai tyrimai rodo, kad, vaikui pradėjus lankytis darželį, streso hormono kiekis jo organizme išauga. Kadangi vaikas išgyvena stresą, silpsta imuninė sistema, pradedama dažniau sirgti.

Bet tyrimai rodo ir tai, kad tokia būklė nesitęsia amžinai: vaikas adaptuojasi, imuninė sistema atsistato, vaikas nebeserga (arba serga mažiau, nes vis vien imuninė sistema ikimokykliniame amžiuje nėra labai tvirta). Be to, neturime nė vieno rimto mokslinio tyrimo, įrodančio, kad ikimokyklinio ugdymo įstaiga vaiką traumuoja.

Tiesa, net pačioje Švedijoje yra teigiančiųjų, kad vaikai, augę namuose su tėvais, vėliau turi mažiau elgesio problemų. Tačiau *elgesio problemas* yra sunkiai apibrėžiamas terminas. Norint iš tiesų matyti, ar yra statistiškai reikšmingų skirtumų, reikėtų į(si)vardyti, kokių konkrečiai problemų daugiau turi ikimokyklinio ugdymo įstaigas lankę vaikai, – ir, kaip sakant, gal daug kam tai net neatrodo problema.

Turime ir tyrimų, kurie įrodo, kad traumuoja prasta ugdymo įstaiga ir prastas pedagogas, tačiau niekas neįrodė, kad gera ir / arba puiki ugdymo įstaiga kenkia vaiko raidai. Dažnai atvirkščiai – ypač, jei šeima neskiria pakankamai dėmesio vaiko priežiūrai ir ugdymui (o tokių yra nemažai).

Laisvė ir galimybė pasirinkti

Manau, kad svarbiausia – pasirinkimas. Jeigu dirbanti vieniša mama ar vienišas tėvas nori dar ir studijuoti, o naktį bei savaitgaliais dirbantis darželis sudarys jiems sąlygas, – kodėl gi ne?! Visi žinome, kad daug kas, sulaukę vaikų ankstyvame

amžiuje, yra priversti mesti studijas arba gyventi iš pašalpų. Ir, žinoma, jeigu tai yra pasirinkimas, kiekvienas turime laisvę.

Tačiau man patinka tai, kad valstybė sudaro sąlygas pasirinkti ir kitaip. Švedai irgi taip mąsto – dauguma tėvų pasisako už galimybę dirbantiems slenkančiu grafiku, vienišiemis ir / arba studijuojantiems tėvams palikti vaikus naktimis ir savaitgaliais dirbančiuose darželiuose.

Tikiu, kad dauguma tėvų neveda savo vaiko į naktinį darželį, jei nėra būtinybės (pavyzdžiui, poreikio baigti studijas arba dirbti mediko darbą ligoninėje). Be to, mano giliu įsitikinimu, viskas turi prasidėti nuo tėvų švietimo. Visų pirma, siekdami, kad tėvai nepiktnaudžiautų tokia paslauga, turime ją ne uždrausti, o pasakyti, kad vaikui geriausia yra su tėvais. Išaiškinti, kodėl vaikui yra svarbus ir emocinis, ir fizinis artumas su tėvais.

Pora scenarijų

Paprastas pavyzdys.

Vienišas tėtė. Dvi–tris dienas kiekvieną savaitę jam tenka būti ne Lietuvoje. Darbas – Vilniuje. Seneliai – Klaipėdoje. Tikriausiai bus taip, kad tėtė, norėdamas dirbti savo darbą, vaiką išveš pas senelius ir matys jį tik, duokdie, savaitgaliais.

Kitas scenarijus.

Tėtė puikiai supranta, kad vaikui reikia ir fizinio, ir emocinio artumo būtent su juo. Jis supranta, kad seneliai niekada neatstos jo (nes mamos ir taip jau nėra), todėl naudoja galimybę dvi–tris naktis palikti vaiką naktį dirbančiame darželyje. Kai tik grįžta, skuba pasiimti vaiko, leidžia su juo kitus vakarus ir savaitgaliais, o kartkartėmis – būtent dėl savo darbo specifikos – turi ir laisvadienį, kurį irgi leidžia drauge su vaiku. Taigi šiuo atveju tėtė gali gyventi su vaiku, nes yra galimybė keletą naktų vesti vaiką į naktinį darželį.

Žinoma, galima filosofuoti apie tai, kad

tėtė turėtų keisti darbą arba seneliai turėtų kraustyti į Vilnių. Tačiau iš tiesų mes kalbame apie galimybę efektyviai derinti šeimą ir darbą nepriimant kardinaliai gyvenimą keičiančių sprendimų (kaip, pavyzdžiui, darbo keitimas arba persikraustymas).

Ir dar. Pagal antrąjį scenarijų didesnė tikimybė, kad užaugs artimą ryšį su tėvu turintis vaikas, – o juk to mes ir norime, ar ne?

Tad – grįžkim į Švediją – reikia džiaugtis, kad yra sudaromos išskirtinės sąlygos tėvams derinti tėvystę ir darbą. Manau, kad XXI amžiuje daugeliui tėvų tai yra itin opi problema, kurios sprendimas atpalaiduoja ir leidžia drąsiau priimti sprendimus.

Kas išties traumuoja...

Vilniuje šiuo metu yra iki 10-ies savaitinės grupės turinčių darželių. Tiesa, dauguma vaikų savaitinėse grupėse yra vyresni nei trejų metų – vienerių–dvejų metų mažyliu Lietuvoje tėvai darželiams patiki nedrąsiai. Nors, pavyzdžiui, psichiatrė S.Lesinskienė teigia, kad „daug geriau vaiką palikti darželyje, kur jis pažįsta personalą, kur jam artima aplinka, nei atiduoti priežiūrai kaimynei, tetai ar pratinti prie naujos auklės“.

Visi specialistai sutaria: tėvai, kurie naudoja tokių darželių paslaugomis, turi su vaikais kalbėtis apie tai, kad jų toks gyvenimo būdas, kad jie jokių būdu vaikų neatsižada ir pan. Esu linkusi manyti, kad apskritai nuoširdus kalbėjimas su vaiku suteikia galimybę tėvams turėti normalius santykius.

Manau, kad labiausiai verta akcentuoti tėvų švietimą ir galimybę rinktis. Puikiai žinome, kad vaikui svarbiausia yra su tėvais leidžiamo laiko kokybė. Esminis klausimas – ar jis jaučiasi mylimas, laukiamas ir reikalingas. Jeigu vaikas žino, kad kartais tenka nakvoti darželyje, bet tai nereiškia, kad mama ar tėtė myli jį mažiau, neabejoju, kad vaikas traumuojamas nėra. Vaikas būtų daug labiau traumuojamas, jei jo tėvai būtų pervargę ir dėl to pikti bei nekantrūs.

KLAUSIATE? ATSAKOME!

Kiek pamokų stebės vertintojai?

Netrukus prasidės išorinis mūsų mokyklos vertinimas. Ar kur nors yra nurodyta, į kelias vieno mokytojo per dieną vedamas pamokas gali ateiti vertintojai?

Vadovaujantis švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr. ISAK-608 (2009 03 30) patvirtintos Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos aprašo redakcijos 14.2.7 punktu, išorės vertintojai stebi mažiausiai dvi kiekvieno mokytojo pamokas ar kitokias veiklas, bet per vieną dieną ne daugiau kaip 50 proc. pamokų ar kitokios veiklos, išskyrus tuos atvejus, jei mokytojas pageidauja daugiau.

Kaip gauti profesinės sąjungos sutikimą

Neseniai pradėjau vadovauti mokyklai ir jau esu priverstas dėl mokyklos reorganizacijos ir darbuotojų skaičiaus mažinimo atleisti iš darbo pedagogų profesinės sąjungos pirmininką. Nenoriu padaryti klaidos, todėl prašau paaiškinti, kaip gauti profesinės sąjungos sutikimą.

Darbo kodekso (DK) 134 str. nurodo, kad darbuotojai, išrinkti į darbuotojų atstovaujamuosius organus, laikotarpiu, kuriam jie išrinkti, negali būti atleisti iš darbo pagal DK 129 str. be išankstinio to organo sutikimo. Profesinės sąjungos ar darbo tarybos pirmininkas jų kadencijos laikotarpiu taip pat negali būti atleisti iš darbo pagal DK 136 str. 3 dalies 1 punktą be išankstinio profesinės sąjungos atstovaujamojo organo ar darbo tarybos sutikimo. Ar patenkinti darbdavio pareiškimą duoti sutikimą atleisti darbuotojų atstovą, atstovaujamas organas privalo nuspręsti per keturiolika dienų nuo pareiškimo gavimo. Darbuotojams atstovaujantis organas sutikimą ar nesutikimą atleisti darbuotoją iš darbo turi pateikti raštu. Jeigu per šį laikotarpį darbuotojams atstovaujantis organas darbdaviui atsakymo neduoda, darbdavys turi teisę nutraukti darbo sutartį. Darbdavys turi teisę teismo tvarka ginčyti darbuotojams atstovaujančio organo atsisakymą duoti sutikimą atleisti darbuotojų atstovą. Teismas gali panaikinti tokį sprendimą, jei darbdavys įrodo, kad šis sprendimas iš esmės pažeidžia jo interesus. Darbuotojams atstovaujančio organo sutikimas galioja, kol pasibaigia DK 130 straipsnyje nustatyti įspėjimo apie darbo sutarties nutraukimą terminai. Darbuotojas, atleistas iš darbo pažeidžiant šiame straipsnyje nustatytus reikalavimus, darbo ginčus nagrinėjančio organo sprendimu turi būti grąžintas į ankstesnį darbą.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija bylos Nr. 3K-3-142/2010 (2010 03 30) nutartyje išaiškino, kad darbdavys, norėdamas gauti sutikimą atleisti iš darbo darbuotojų atstovą, turi kreiptis į atitinkamą darbuotojams atstovaujantį organą raštu, nurodydamas: 1) kurį darbuotojų atstovą ketinama atleisti iš darbo; 2) numatomą atleidimo iš darbo datą; 3) atleidimo iš darbo priežastis (pagrindą) ir aplinkybes, kuriomis motyvuojamas darbo sutarties nutraukimas; 4) atsiskaitymo su ketinamu atleisti darbuotoju tvarką.

Kaip apmokės už kasmetinių atostogų dalį?

Su direktoriumi sutarėme, kad pavasarį galėsiu gauti dalį kasmetinių atostogų. Tačiau norėčiau, kad apmokėjimą už jas gautčiau ne prieš tris dienas, o kartu su atlyginimu jų mokėjimo dieną. Ar turi direktorius teisę tenkinti tokį mano pageidavimą?

Vadovaujantis Darbo kodekso (DK) 176 str. 2 dalimi, darbo užmokestis už kasmetines atostogas mokamas ne vėliau kaip prieš tris kalendorines dienas iki kasmetinių atostogų pradžios. Jeigu darbuotojui priklausančios darbo užmokestis nustatyti laiku nesumokamas ne dėl darbuotojo kaltės, kasmetinės atostogos pratęsimas tiek dienų, kiek buvo delsiama sumokėti darbo užmokestį, ir už pratęstą laiką mokama kaip už kasmetines atostogas.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (LAT) civilinės bylos Nr. 3K-7-149/2012 (2012 05 24) išaiškino, kad DK nedraudžia šalims dėl kasmetinių atostogų suteikimo susitarti likus mažiau kaip trimis dienoms iki jų bei dėl kitokios apmokėjimo už jas tvarkos. Svarbu, kad susitarime būtų išreikšta tikroji suderinta šalių valia. Šalių susitarimas gali būti išreikštas tiek raštu, pavyzdžiui, prašyme nurodant, kad darbuotojas sutinka gauti apmokėjimą už kasmetines atostogas kartu su atlyginimu (ar kitu laiku), tiek kitais veiksmais, pavyzdžiui, darbuotojui pateikiant prašymą dėl atostogų likus vienai dienai iki jų pradžios, o darbdaviui tokį prašymą tenkinant.

Pasak LAT, tokie šalių veiksmai atskleidžia jų suderintą valią nukrypti nuo DK 176 str. 2 dalyje įtvirtintos taisyklės ir nustatyti individualią apmokėjimo tvarką.

Parengė Vytautas STRAZDAS

ASMENYBĖS

Regimantas

Labai gerai, kad Regimanto Tamošaičio, literatūrologo, rašytojo, universiteto docento, tekstai yra spausdinami ir „Dialoge“. Mat šitaip yra kalbama ir su konkretesne inteligentų auditorija.

Labai gerai, kad mes, mokytojai, esame gražiai provokuojami, kad netiesiogiai ar tiesiogiai ir su mumis tariamasi. Svarstoma ne iš aukštybių, ne iš protingesnio pozicijų, o bičiuliškai, nekoketuoju, – rūpestis, patikimumas tikrai jaučiamas.

Regimanto straipsnių skaitymas – tai buvimas savotiškoje jausenos, mąstymo laboratorijoje. Mintis nėra užbaigta, ji gyva; jos sklaida ar improvizacijos būna šalia „čia dabar“ ribos; šalia, nes įvairūs kontekstai, įvairios reminiscencijos gali keisti tiek pasakojimo intonacijas, tiek prasminius akcentus.

Prisimenu daug Regimanto esė – labai įvairių. Labai įsimenančių, giliau reflektuoti verčiančių. Mums ne vienas tekstas – tai ir patarimas, kaip kalbėtis su mokiniais. Tarkim, įmanoma diskutuoti remiantis kad ir šiomis mintimis: „Poetas turi būti kuklus“, „Jei kūrinys nerada savo buvimo tiesos – arba tu kūrinio nesuvokei, arba tai ne kūrinys.“ O tokių tezių išsirašome daug...

Prisimenu vieną interviu „Šiaurės Atėnuose“: žurnalistė teirėjusi išsamiai pateikdama savo požiūrį, pati lyg ir atsako į savo klausimus, o Regimantas reaguoja vienu ar keliais sakiniais. Koks įdomus dviejų pokalbis (jei tai pokalbis): jis apibūdina du nevienodų jausenų, galbūt ir dorovinių principų asmenis, parodo ir kai kurias spaudos tendencijas. Man vis atrodo, kad šis interviu bus ateityje pateikiamas žurnalistams įvairiuose seminaruose.

Prisimenu Regimanto pastabą: „Nerasykit man komentarų – aš jų niekada ne-

skaitau. Aš, klystantis ir abejojantis žmogus, tiesiog kalbuosi su žmonėmis.“

Šiek tiek pyktelėjau perskaitęs vieno teksto, spausdinto „Dialoge“, pavadinimą: „Kas neskaito knygos – tas beveik gyvulus“. Kurį laiką ta mintis, neužmirštant viso sakinio, konteksto, buvo vis primenama mokiniams. Manau, siekiantieji eiti ir dvasinio tobulėjimo labirintais įsidėmės pasiūlymą mąstyti apie knygas skaitančiuosius ar jų neskaitančiuosius. Ir mano emociingas pastabas-suabejojimus. Netikiu, kad taip yra, suvoki, kad galima diskusija būtų gana sudėtinga.

Mūsų gimnazijoje, kai mes mokėmės teksto analizės ir interpretacijos, Regimantas būdavo dažnokai – jo kalbėjimas su mokiniais įsimintinas: improvizacijos, adresato jautimas, savo nuomonės sakymo įvairūs niuansai... Tai ne jau seniai atrastų mokslinių tiesų vardijimas, tai literatūra besirūpinančio žmogaus nešabloniškas pasakojimas.

Regimantas – geras fotografas. Man patinka ne fotografuoti ar pozuoti, bet žiūrėti į fotografuojančiuosius. Kiek daug įmanoma pastebėti... Pastebėti tam, kad galėtum galvoti apie menininko psichologijos kitoniškumą.

Rugsėji Utenos rajone, Vyžuonose, vyko renginys, skirtas Broniui Radzevičiui. Du Regimanto vaidmenys: literatūrologo ir fotografo. Unikalu štai kas – tai vieno žmogaus kūryba, tai du priėjimo prie rašytojo būdai; ši žanrų dermė subtili. Jutau: be šio žmogaus renginys Vyžuonose nebūtų toks tikras.

Gražu skaityti Regimantą Tamošaitį, gražu jo klausytis, gražu matyti jį fotografuojantį...

Stepas EITMINAVIČIUS

MOKYKLOSE

„Sėkmės diena“ Lieporių gimnazijoje

„Persų patarlė sako, jog sėkmė yra akla įsimylėjusi darbščiuosius. Galima ginčytis – juk ne visada aišku, kas ta sėkmė: vienas tai gali būti žiemą ant palangės išsiskleidęs gėlės žiedas, kitam – išsipildęs noras aplankyti svajonių šalį, trečiam – gyvenimo kely sutikti žmonės... Apie tai kalbėjo ir savo sėkmėmis tradiciškai, jau trečius metus iš eilės organizuojamoje „Sėkmės dienoje“, pasidžiaugė ir Lieporių gimnazijos mokytojai“, – rašo minėtos mokyklos Ugdymo skyriaus vedėja **Kristina Ališauskaitė**. Džiaugtis, pasak informacijos autorės, iš tiesų yra kuo – nuo pasiekimų darbe iki asmeninių dalykų. Etikos mokytoja L.Gricienė turi orchidėjų kolekciją ir puikiai išmano jų auginimo subtilybes, bet didžiausiu savo pasiekimu mano esant tai, jog kartu su sūnumi Domantu ir gimnaziste Monika atliko dainą gimnazijos renginyje „Dainos visiems“. Pasirodo, kolektyve esama ir mėgstančiųjų meistrauti – kūno kultūros mokytojas D.Bertulis pasidžiaugė, jog jam pavyko sukaupti visus tikram meistrai reikalingus plaktukus, grąžtus, pjūklus ir kitus įrankius. Matematikos mokytojas R.Šidlauskas savo rankomis surentė namą, pagamino baldus, kai kuriuos buitinius daiktus, papuošė aplinką. Savo sėkmę įvardijo ir fizikos mokytojas R.Pozniakovas – jo išugdyta moksleivė dirba NASA agentūroje, o labiausiai, anot mokytojo, pasisekė tai, kad jis dirba čia, kad gali save realizuoti profesinėje srityje, o dalyvaudamas projektinėje veikloje darbą gali derinti su pomėgiu – mokytojas yra aistringas keliautojas. Istorijos mokytojas M.Šlapelis parodė savo iš įvairių šalių parvežtą kareivių kolekciją. Sužinota, jog esama kolektyve ir puikių šeiminių, ir apie madą yra su kuo padiskutuoti, o kai reikės atgaivos sielai, fizikos mokytojas V.Kukulskis ir eilėraščių parašys, ir paveikslą nutaps ar gimnazijos vyrus žvejybai suburs.

NE SPAUDAI

Šešėliai

Nesiveržčiau tapti šešėliniu ministru. Kas kita būti gražios moters šešėliniu vyru.

Kęstutis MILIAUSKAS

Tobulėjome, tobulėjome ir... nulis?

Vytenis PAULASKAS

Apskritas reformų rezultatas

„2010–2012 m. 30 proc. abiturientų, laikusių valstybinį egzaminą, už raštingumą gavo nulį balų“, – tokią sensaciją paskelbė žiniasklaida.

Tiems, kas seka procesus, vykstančius švietimo sferoje, tokia išvada turėtų būti kaip perkūnas iš giedro dangaus. Juk visus pastaruosius 20 metų Lietuvos švietimo sistema buvo be perstojo reformuojama, tobulinama.

Tuo tikslu buvo uždarytos visos blogos mažos kaimo mokyklos, kuriose dėsto blogi mokytojai, ir visi mokiniai sukišti į dideles geras mokyklas, kuriose dirba geri mokytojai. Tose gerosiose mokyklose mokiniai mokosi didelėse, šviesiose klasėse, kuriose telpa ne mažiau kaip po 30 mokinių, ir todėl mokytojas gali labai sėkmingai individualizuoti kiekvieno mokinio ugdymo procesą. Gerosiose mokyklose yra gera materialinė bazė, todėl mokiniai gali ne tik tobulai ugdyti savo formaluosius gebėjimus, bet, pasiėmę neformaliojo ugdymo mokinio krepšelį, po pamokų eiti tobulinti ir savo neformaliųjų gebėjimų.

Visi gerosiose mokyklose dirbantys mokytojai privalo ne tik būti gerais savo srities specialistais, bet ir turėti aukštojo pedagoginio mokslo diplomą. Kitaip sakant,

mokytojai yra ne tik patys gerai pasikaušę, bet sugebantys visokeriopais gebėjimais pakaustyti ir savo ugdytinius. Be to, mokytojai kasmet kelia savo kvalifikaciją, turi įveikti vidinio ir išorinio audito barjerus.

Mokytojai ir mokiniai aprūpinti ištobulintomis ugdymo programomis, o iš kelių alternatyvių vadovėlių gali pasirinkti patį geriausią iš geriausių. Švietimo ir mokslo ministerijos pastangomis Lietuvoje buvo įdiegti pažangiausi pasaulyje ugdymo pavyzdžiai iš Švedijos, Suomijos, Didžiosios Britanijos, JAV ir kitų pasaulyje švietimo srityje pirmaujančių šalių.

Pradinėse klasėse buvo įdiegta pažangi mokinio asmenybės nezlugdanti vertinimo metodika, kai nerašomi pažymiai, bet matuojama mokinio pasiekta pažanga.

Ir štai visų tų pažangių reformų galutinis rezultatas – lipa pradinukas pasiekimų laiptais vis aukštyr ir aukštyr, kol paaiškėja, kad baigęs pradinę mokyklą jis gerai nemoka nei skaityti, nei rašyti, o kai baigia vidurinę – jo raštingumas lygus nuliui.

Elenos Tervidytės nuotr.

Reikėtų mažiau svaičioti

Suprantama, kad, paaiškėjus tokiems rezultatams, švietimo reformatoriai vėl pasiraitoję rankoves energingai imsis darbo – kurs naujas koncepcijas ir strateguos ir jas pasiūlydami kankins mokytojus ir mokinius.

Pagal šiuolaikinę švietimo koncepciją mokytojas privalo klasėje atlikti pajaco vaidmenį – jis turi linksminti mokinius, sugalvoti jiems vis naujų ir naujų žaidimų tam, kad tiems mokiniams būtų įdomu.

Bet juk, norint ko nors išmokyti, reikia paprasčiausiai mokyti, dirbti, negalvojant apie jokių malonumų ar įdomumų. Norint be klaidų rašyti, reikia pasiimti gramatikos vadovėlį, jį skaityti ir išmokyti ten esančias taisykles. Po to reikia rašyti. Pradinukai rašo diktantus, aukštesnėse klasėse rašomi atpasakojimai, o dar vėliau – rašinėliai. Mokytojas visa tai patikrina, suskaičiuoja padarytas klaidas, analizuoja jų pobūdį ir priverčia mokinius dar ir dar kartą pasikartoti užmirštas taisykles. Jokių ypatingų metodikų, norint tai padaryti, nereikia.

Ir mažiau reikėtų kliedėti apie kūrybiškumo ugdymą pamėgdžijant Vakarus. Juolab kad niekas negali paaiškinti, kas gi yra tas kūrybiškumas. Visi tie svaičiojimai apie gebėjimus, kompetencijų, kūrybiškumo ugdymą ir šių sąvokų skirtumus tėra tik sofistikos pratybos, kurių pagalba tariaimi mokslininkai nori įrodyti savo mokslisškumą. Reikėtų nusileisti ant žemės.

Buvęs švietimo ir mokslo viceministras V.Bacys yra sakęs, kad ateityje mokiniams neberekės mokėti daugybės lentelės. Tad jeigu dabartinė švietimo ir mokslo ministerijos komanda eis A.Kubiliaus Vyriausybės paminu taku, galima tikėtis, kad ne tik abiturientų raštingumas bus lygus nuliui, bet greitai jie net nežinos, kad dukart du yra keturi.

Kad tik per gerai nebūtų...

Naujasis švietimo ir mokslo ministras D.Pavalkis televizijos laidoje sakė, kad, nuvažiavęs į Europą, sužinojo, jog lietuviai labai gerai gyvena, nes Lietuvoje vienam mokytojui tenka 9 mokiniai, o Europos Sąjungoje – 17. Įdomu, kokią iš to išvadą padarys ministras, kaip tai paveiks jo veiklos gaires? Įprasta, kad Lietuvos politikai, matydami, jog Lietuvoje kas nors geriau negu kitur, stengiasi žūbtūt padėti pabloginti iki europinių standartų. Todėl labiausiai tikėtina, kad ir šiuo atveju bus pasakyta – mokytojų Lietuvoje yra per daug, mokyklų – per daug, dėl to reikia atleisti dar pusę mokytojų, uždaryti dar pusę mokyklų tam, kad gyventume kaip Europoje.

Tačiau kažkodėl niekas nesako: Europoje mokytojai gauna penkis kartus didesnius atlyginimus negu Lietuvoje, tad mokėjime ir mes Lietuvos mokytojams penkis kartus didesnius atlyginimus. Deja, šiuo atveju niekas nekreipia jokio dėmesio į europinius normatyvus. Mat, politikų nuomone, padėti galima tik bloginti, o ne gerinti.

ŽVILGSNIS IŠ ŠALIES

Penktoji įžvalga.

APIE KRITERINES TRADICIJAS

klasikiniais pažymiais. Matyt, paskutiniaisiais metais atrankos į Lietuvos aukštąsias mokyklas „fronte“ kažkas smarkiai pasikeitė (gal dėl didėjančio skaičiaus išvykstančiųjų studijuoti svetur?), stojančiųjų tarpusavio palyginimas pasidarė neaktualus ir buvo nutarta sugrįžti prie kriterinio vertinimo.

Aiškaus tokios kaitos paaiškinimo, kaip ir siūlomo egzamino kriterinio vertinimo šimtabalėje skalėje (kažkodėl prasidedančioje nuo 16) teorinio pagrindimo, nėra, tad buvo įdomu „Dialoge“ (Nr. 12) perskaityti P.Gudyno straipsnį „Egzaminų naujovė – kriterinis vertinimas“. Deja, aiškaus atsakymo nei į klausimą *kodėl*, nei į klausimą *kaip* jame neradau – tik į ir taip visiems aiškų *kada* bei daug keistų samprotavimų, kurie naująją sistemą daro dar mistiškesnę.

NEC direktoriaus pavaduotojas, t. y. atsakingas specialistas, rašo: „*Visgi manome, kad išliks tradicija, kad bendra visų dalykų šimtukų suma sudarytų apie vieną procentą bendro visų tais metais išlaikytų egzaminų skaičiaus.*“ Įdėmiai perskaičius sakinį galima suprasti, kad tai apie norminio vertinimo, pagrįsto procentiliais² (tik neklyskite, nepainiokite su procentais), principą: aukščiausią balą – šimtuką turėtų gauti apie vienas procentas egzaminą išlaikiusių abiturien-

entų (*apie*, nes visų tiek pat užduoties taškų surinkusių kandidatų įvertinimas turi būti vienodas, o tokių kandidatų gali būti ir daugiau nei vienas procentas).

Tačiau kaip „naujojoje“ kriterinio vertinimo sistemoje galima to pasiekti? Jei egzaminu užduotis bus sunkesnė – daug taškų surinkančiųjų bus mažiau, jei lengvesnė – daugiau... Tiksliai nustatyti dabartinio VBE užduoties sunkumą (bei kriterinių reikalavimų statistikas), jos iš anksto neišbandžius, neįmanoma – tai priklausys nuo to, kas ateis į egzaminą – juk pasirenkamąjį egzaminą laikys įvairūs abiturientai, mokėsi ir išplėstiniu, ir pagrindiniu lygiu. O išbandyti slaptą užduotį iki egzamino pradžios negalima. Kaip gi vėliau rašyti kiekviename užduoties puslapyje „*RIBOTO NAUDOJIMO (iki teisėtai atskleidžiant vokus, kuriuose yra valstybinio brandos*

egzamino užduoties ar jos dalies turinys)...“?

Tiesa, galima jau po egzamino pajudinti kriterijus taip, kad „tradicija“ būtų išlaikyta, bet... kaip tada su tuo „kriteriniu“? O gal kokiam procentukui laikančiųjų teisingus atsakymus iš anksto pašnibždėti ar kokiai daliai iš jų vertinimo kriterijus sušvelninti? Arba, jei siūloma tą procentuką ne atskiram egzaminui, o visiems bendrai skaičiuoti, tai vieną „mažą“ egzaminą labai palengvinti, visiems jį laikiusiems surašyti šimtukus, kitus egzaminus pasunkinti ir taip tradiciją išlaikyti?..

Net nežinau, kokią strategiją NEC pasirinktų, visos jos kiek keistokos, nors nėra neįmanomos.

O gal geriau pasiūlykime kitą tradiciją – kiekvienais metais kovo 8-ąją eiti į pamškę žibučių... Tikrai sąžiningiau būtų – juk kartais pasiseks surasti jas žydinčias...

Algirdas ZABULIONIS,
švietimo konsultantas¹

Šią ilgą žiemą visur skaitome: pagrindinė šių metų naujiena – kriterinis brandos egzaminų vertinimas.

Pirmiausia reikėtų pastebėti, kad toks kriterinis vertinimas nėra jokia naujovė – visi mokytojai jaunystėje savo laikytų brandos egzaminų įvertinimus tikrai matydavo pažymių skalėje (kas senoviškoje penkiabalėje, kas – „modernesnėje“ dešimtblalėje), t. y. visiems teko susipažinti su kriteriniu vertinimu. Tiesiog prieš gerą dešimtmetį pagrindiniu brandos egzaminų tikslu tapo teikti patikimą informaciją atrankai į aukštąsias mokyklas, todėl valstybiniai brandos egzaminai (VBE) ir panaudojo norminio vertinimo elementus, reikalingus LAMA BPO (Lietuvos aukštųjų mokyklų asociacija bendrajam priėmimui organizuoti) sistemai.

Tai nebuvo griežtai norminis vertinimas, nes VBE išsaugojo minimalius egzaminų išlaikymo kriterinius reikalavimus, o mokykliniai brandos egzaminai buvo vertinami

¹ Jau dešimtmetis, kaip galiu sakyti – esu nepriklausomas švietimo konsultantas. Per tą laiką dirbau daugiau nei dvidešimtyje įvairių pasaulio šalių, mačiau tikrai daug švietimo reformų. Gal todėl ir į Lietuvos švietimo sistemos kaitos viravus žiūriu truputį iš šono. Pirmiausia stengiuosi aiškintis ne kaip jie vyksta, bet suprasti, kur jie mus nuves, kokios buvo jų priežastys ir tikslai. Juk daugeliu atvejų kaitos žingsniai užgožia, pasidaro daug svarbesni už patį kelionės tikslą.

Tad noriu su „Dialogo“ skaitytojais pasidalyti savo įžvalgomis apie įvairius Lietuvos švietimo sistemos aspektus, kartais – netikėtus, kartais – kasdieninius, ne tikėdamasis skaitytojų nustebinti, bet kviesdamas susimąstyti.

² *Procentilis* tikimybių teorijoje ir mat. statistikoje – atsitiktinio dydžio skaitinė charakteristika, lygi eilės kvantiliui.

Ar turi Lietuva aiškų orientyrą?

Zina PETKUVIENĖ,

Mažeikių lopšelio-darželio „Saulutė“ direktorė

• Atsiliepiant į prof. habil. dr. G.Merkio straipsnį „XXI amžiaus Lietuva: aksominis vaikystės genocidas“, „Dialogas“, Nr. 5–7.

Iš kur tiek velniavos?

Genocidas, visa apimantis genocidas. Jis, mano manymu, tikrai nėra nukreiptas tik į vaikus. Jis visuotinis, vie-nokia ar kitokia forma palietęs visus Lietuvos piliečius.

Tikriausiai daug kuo galime apkaltinti buvusią sovietinę sistemą, bet esu linkusi manyti, kad toje sistemoje buvo išugdyta nemažai protingų, išsilavinusių, darbščių ir geranoriškų žmonių. Tad kodėl šiandien, kur duri – ten kiaura, girtos sukasi, bet miltai nebyra, darbai daromi, bet iš tų šiaudų nėra grūdų? Darbo biržos pripildytos bedarbių, nežinia už ką gaunančių pašalpas, o dirbantieji, kurių atlyginimas paprastai ne didesnis už pašalpą, yra priversti „arti“ už tuos, kurie to darbo negauna. Vienas dirba už penkis, o penki ilsisi už vieną, trys valgo už devynis, o devyni vos suduria galą su galu, – ar tai yra teisinga? O emigrantai – daugelis iš jų tikrai ne iš gero gyvenimo išvyko iš Lietuvos. O kitos socialinės žmonių grupės? Klausimas, kurioms iš jų laisvoje Lietuvoje gyvenimas ne apkarto, o atvirkščiai – pasidarė lengvesnis, saugesnis? Manau, nedaugeliui.

Kodėl taip atsitiko, kodėl Lietuvoje priviso tiek daug velniavos?

Ar esame kvaili ir per mažai išsilavinę? Tikrai ne. Manau, kad proto ir išsilavinimo mūsų tautai kol kas dar galima pavydėti. Ar mūsų tauta tinginė? Tikrai ne. Manau, mūsų tautos darbštumas išskirtinis. Ar mūsų žmonės yra nenuoširdūs, amoralūs, egoistai? Irgi ne. Žinoma, gyvenimas viskuo apneša, bet iš esmės mūsų žmonės yra ir nuoširdūs, ir geranoriški.

Tai kas gi pas mus Lietuvoje yra ne taip? Kodėl nėra perspektyvų jauniems, protingiems, energingiems? Kodėl nėra saugumo mažiems, ligotiems, seniems? Kodėl, visą save atidavę, daugelis kaip grąžą „gauna“ viena tvę, ligas, skurdą?

Kas ta pamatinė vertybė?

Ar ardant senąją ir bandant konstruoti naują mūsų valstybę, tikrai daroma tai, kas reikalinga, naudinga ir mūsų šaliai, ir jos piliečiams? Ar visas tas darymas turi aiškią kryptį, bendrą vardiklį, rišamąją medžiagą? Jei taip – kas tai? Kas yra – ar turėtų būti – ta nepajudinama vertybė, tas orientyras, atskaitos taškas, priimant bet kokius valstybinės, vietinės ir asmeninės svarbos sprendimus?

Gal tai yra **finansai**, kuriems visi, regis, meldžiamės ir kuriuos laikome savo ir laimės, ir bėdų priežastimi? Bet juk pinigų visada trūks, visada jų norėsime daugiau ir visados dėl jų vyks kovos. Ramybės, pasitenkinimo ir gerovės finansai mums niekada neatneš, nes norams galo nėra. Jie mus ves tik į prasiskolinimus ir susinaikinimą. Tai ar gali būti Lietuvos orientyras ir pagrindinė vertybė?

Gal tai yra **teisinės struktūros**? Bet jei visą laiką busime susitelkę į vagis, ar galiausiai nepavirsime nusikaltėlių ir nebaudžiamų baudėjų valstybe? O gal jau tokia ir esame? Ar ne apie tai byloja iki absurdo gėdingos „Kedžio“ ir panašios istorijos, kuriose Lietuvos valstybė vartosi kaip girtuoklis savo vėmaluose?

Gal tai yra **socialinės struktūros**? Gal turėtume būti labdaringesni, skirti vis daugiau lėšų benamių maitini-

mui, senelių namų steigimui, narkomanų, alkoholikų ir kitokių toksikomanų gydymui, užuot pasukę galvas, kaip sunaikinti sąlygas šioms problemoms Lietuvoje rasti?

Ta pati velniava ir **medicinoje**: jei per mažai stengiamės sudaryti žmonėms galimybes susivokti ir sveikai gyventi – ligonių neišvengiamai gausės greičiau nei tarakonų prie geriausių sąlygų.

Mokslas? Taip, be mokslo nėra evoliucijos. Tačiau akademinis mokslas paprastai būna labai nutolęs nuo praktikos, o praktiški atradimai neranda galimybių būti įgyvendinti. Akademinis mokslas labiau skirtas vardui įgyti nei naudą šaliai nešti, – tad ir dėl jo raidos teisingumo reikėtų susimąstyti.

Pramonė? Taip, ji, regis, yra visko varomoji jėga. Bet ir jos nereikėtų pervertinti. Jau dabar prigaminta daugybė dalykų, kurių mums visai nėra reikia. Ir šios gamybos rezultatas yra toks, jog vieni kenčia nuo persivalgymo, o kiti – nuo alkio. Nemanau, kad žmogaus užimtumas turėtų būti orientuotas vien į darbą ir pragyvenimą. Ir nemanau, kad valstybei neturėtų rūpėti, kuo žmogus užsiėmęs po darbo. Privaciai žmogaus gyvenimui taip pat turėtų būti sudarytos geros kokybės galimybės.

Mes švaistome daugybę lėšų tariamam šalies saugumui, – bet ar kiekvienas iš mūsų jaučiamės esą saugus prieš ubagystę, bedarystę, civilizacijos išprovokuojamas ligas, nuvertėjusią senatvę ir t. t.? Skelbiamės esą laisvi, bet ar esame laisvi nuo savo neribotų troškimų? Manomės esą savo šalies šeiminkai, – bet ką galime dėl jos padaryti, kad ji taip liūdnai neatrodytų, žiūrint paprasto ir daugeliu atvejų nuvertinto žmogaus akimis? Ką turėtume padaryti, kad mūsų Lietuvai netektų išprievartautos, praskolintos, išgrobstytos, pragertos podukros statusas? Ar šitą saugumą gali garantuoti NATO?

Manau, taip galima būtų vardyti iki begalybės. Tačiau argi ne didžiausia vertybė turėtų būti žmogus? Ar ne **žmogaus orumas** turėtų būti šalies orientyras ir atskaitos taškas? Argi neturėtų visi – politiniai, ekonominiai, socialiniai – sprendimai būti patikrinti humaniškumo testais, parodančiais, ką jie – tie sprendimai – gali duoti žmogaus intelektui, moralei, sveikatai, saugumui, bendram asmenybės vystymuisi ir ką gali duoti tautai – jos vertybėms ir ateičiai?

„Copy – paste“ – ne išeitis

Mums turėtų būti aišku, kad žmogaus orumas yra svarbiausia ir tikroji Lietuvos vertybė bei žaliava, vienintelė galinti būti šalies vystymosi ir klestėjimo pagrindu. Jei to nesuvoksime ir teisingai neįvertinsime esamos padėties, jokie „copy – paste“ net pačių geriausių modelių, paimtų iš kitų šalių, mūsų neišgelbės.

Ar kada nors iš mąšliausių Lietuvos žmonių susikurs komandos, galinčios paruošti šalies perspektyvos siekimo modelius? Ar Lietuvos Prezidentas kada nors į tautą praneš apeliuodamas į jos moralę, ar kada ims drąsiai rodyti nepakantumą amoralumui?

Galų gale ar kada nors žmogaus orumas taps tikra nacionaline vertybe? Tokia, kad visų sričių kontrolieriai savo pirmiausiu uždaviniu laikytų išsiaiškinti, ar nėra jai nusikalstama: ar darbuotojų darbo krūvis ir sąlygos atitinka žmonių galimybes; ar jų atliekamas darbas yra teisingai įvertintas; ar darbo ir poilsio balansas nėra pažeistas; ar vaikai mato tėvus ir t. t.? Ar kada nors bus pasirinkta, kad moteris po 50-ies, o vyras po 60-ies metų turėtų geresnį užsiėmimą ir savęs įprasminimą nei darbas tarnyboje? Ar kada ateis laikas, kai kiekvienas žmogus turės galimybes 50 proc. savo laiko ir dėmesio skirti profesijai ir darbui, o kitą 50 proc. – saviraiškai ir savo privačiai laimei puoselėti?

Versdami savo tautiečius dirbti už penkis, o į pensiją išleisdami jau be dantų ir sveikatos, tyčiojamės iš savo tautos žmonių, pažeminame juos, nes šitokios aplinkybės ištrina įkvėpimą bei produktyvumo galimybę.

Švietimui – galią ir veto teisę!

Esu giliai įsitikinusi, kad, neegzistuojant į žmogaus orumą orientuotam tikslui, civilizacija gamins tik broką. Tik žmogus, kuris jaučiasi vertinamas ir laikomas pagrindine vertybe, gali sukurti ir savo, kaip individo, ir savo šeimos, bendruomenės, šalies bei tautos ir net žmonijos ateitį.

Švietimas turėtų būti ta dirva, į kurią reikėtų sėti grūdą. Žinoma, ne tas švietimas, kuris į jaunų žmonių galvas per anksti ima kišti greitai užmiršamas akademines žinias, bet tas, kuris nukreiptas į fiziškai, psichiškai ir doroviškai sveikos asmenybės kūrimą. Asmenybės, gebančios sveikai ir džiugiai gyventi, dorai mąstyti ir efektyviai dirbti. Tas švietimas, kuris dėl savo misijos žmogui yra pasirengęs pasinerti į seniausius išminties lobynus. Švietimas, kuris nieko dirbtinai negriauna, nes šitaip žalojami konkrečių žmonių likimai ir nusikalsta žmogiškumui, bet evoliucijos principu keičia ten, kur susidarė aplinkybės ir atėjo laikas keisti. Švietimas, kuris nustato taisykles, iškelia idėjas, akcentuoja vertybes, formuoja požiūrį, išlavina gebėjimus ir vienodai atsakingai rūpinasi tiek ugdomaisiais, tiek ugdytojais. Tas švietimas, kurio galia būtų visuotinai pripažinta ir kuris turėtų veto teisę, užkertančią kelią kiekvienam žmogaus orumą nuneigiančiam sprendimui.

Kažkas pasakys – utopija. Sakys – neįmanoma. Sakys... Bet viskas nuo ko nors prasideda. Jei pasirinktume tinkamą kryptį bei greitį – viskas, kas neįmanoma, gali virsti įmanoma.

Švietimas: apmaudus atotrūkis ir pokyčių perspektyvos (II)

Aušra MALDEIKIENĖ

► Tęsinys. Pradžia – Nr. 14

Kitas klausimas: ar erdvėje, kur žinioms teikiamas prioritetas, nebus sunaikinta kūrybinė vaiko dvasia?

Kūrybiškumas versus taisyklės

Paprastai („paguglinkime...“) kūrybiškai asmenybei priskiriami tokie bruožai: sugebėjimas įtemptai dirbti ilgą laiką; po-traukis peržiūrėti visus iracionalius spren-dimus; dėmesys viskam, kas keista; polinkis dirbti darbą, kuriame dažnai kyla „neaiškių problemų“; griežtų taisyklių ir normų ne-gerbimas; noras laisvai „žaisti idėjomis“, net jei tai trukdo laiką; didesnis interesas tam, kas nežinoma, negu tam, kas žinoma; sie-kimas dirbti kada nori, o ne nurodytu lai-ku; pakantumas „neapibrėžtai situacijai“; agresyvumas, polinkis įsitvirtinti; naujų, neįprastų išpūdžių poreikis; poreikis laisvai rinktis tyrinėjimo sritį; polinkis humorui; intelektas aukštesnis už vidutinį; proto atvi-rumas; konformizmo nebuvimas.

Kai kūrybiškumas iškeliamas į padan-ges, visada prisimenamas ir jo žudikas – standartinė mokymo sistema, mokymo programos ir dažniausiai labai esą nekū-rybingi mokytojai. Siekiant jau tikrai visus galimus pastarosios teorijos oponentus pa-niekinti, pasitelkiama ir mokslininkų tyri-mų. Pavyzdžiui, teigiama, kad atlikus kūry-binio potencialo tyrimą JAV nustatyta, jog iš 1600 penkiamečių vaikų net 98 procentai turėjo ryškių kūrybinių gebėjimų, o va tarp 280 tūkst. šiais pasižymėjo tik 2 procentai tiriamųjų. Žinia, mokykla sunaikino.

Vis dėlto, manau, ne mokykla kalta – sunaikino pats gyvenimas ir kasdienybė. Ir sunaikino dėl labai paprastos prie-žasties – gyvenime dažniau svarbus įpras-tas, o ne pernelyg keistas požiūris. Daugu-ma mūsų privalo laikytis taisyklių ir regla-mentų, atlikti darbus laiku, o ne tada, kada kūrybos šampanas į galvą šauna, priimti ir suvokti kitus žmones ne vien įtvirtinant savo „aš“; konformizmas irgi yra norma-laus žmogaus pagirtina savybė, mat leidžia bendrauti ir bendradarbiauti.

Kūrybiški žmonės, nors ir geba origi-naliai interpretuoti, privalo remtis faktais ir teorijomis. Kūrybiškumas labai griežtai val-domas procesas, jis negimsta pramogau-jant, nebent visai atsitiktinai. Norint sukurti ką nors unikalaus ir *naudingo*, reikia mokė-ti savo mąstymą „išnarstyti“ (generuoti daug unikalių idėjų) ir po to vėl sunarstyti (idėjas sukabinti į geriausią rezultatą). Kūrybišku-mas nėra laisvė nuo konkrečių faktų, – prie-šingai, tai faktų paieška ir labai gilus jų su-vokimas. Žinių kaupimas – esminis pradinis kūrybiškumo etapas.

Dabar Lietuvoje su kūrybiškumu painio-jamas elementarus lankstumas, kurį gimdo daugumos šeimų nepritekliai. Vaikas, au-gantis nestabilioje aplinkoje, išmoka lankstumo, ir tai gali jam padėti kūrybiškai spęs-ti kai kurias problemas. Tačiau to kūrybiš-kumo galutinis produktas vargu ar daug ką pradžiugins. Mokesčių nemokantys pogrini-

Elenos Tervidytės nuotr.

džio „verslininkai“ – ir kūrybiški, ir lankstūs, tik energija ne ten nuteka. Taigi – paradok-sas: norint, kad vaikai būtų kūrybiški, jie turi būti aiškiai „įterpiami“ į rėmus – juose tas jų kūrybiškumas ir galės plėstis; praradus tvar-ką ir rėmus – teturėsime chaosą.

„Humaniška“ versus alternatyvi

Štai turime dvi mokyklas – viena esą „humaniška“ (į tokią esame orientuojami), kita – alternatyvi.

	Tradicinė dabartinės mokyklos aplinka	Alternatyvi
Socialinė aplinka	Mokiniai gali rinktis iš daugybės sociali-nių veiklų – įvairių sporto, šokių, teatro ir t. t. būrelių bei klubų, kurių tikslas – ug-dyti visapusišką žmogų.	Mokiniai įtraukiami į komandines tikslų kėlimo ir darbų eigos planavimo veiklas, bendrus dar-bus su mokytojais ir kitus su tiesioginiu savo darbu – mokymusi – susijusius užsiėmimus. Jie, viena vertus, yra socialiniai, tačiau tiesio-giai siejami su pagrindine mokinių veikla – ži-nių kaupimu ir mokymusi jomis naudotis. Lais-valaikio pomėgiai paliekami šeimai (geriau-sia – kartu su tėvais, atskirais atvejais – specia-liose ugdymo įstaigose).
Pareigos	Dauguma mokyklų vertina pastangas. Kai mokiniai nesimoko ar prastai elgiasi, juos bandoma „sudominti“, ieškoma kal-tų ir „nesudominančių“ mokytojų.	Darbdaviai vertina rezultatus. Kai protingi darbdaviai mato, kad darbuotojas nesugeba pasiekti rezultato, kurių iš jo tikimasi, jie aiš-kinasi, kokių įgūdžių ar žinių tam darbuotojui trūksta, kad jis galėtų efektyviai dirbti. Darbda-viams reikia darbo, gebėjimo tą darbą atlikti ir teigiamo santykio su aplinka.
Rengimosi kodas	Toleruojamas laisvas rengimosi stilius. Priimtini net drastiški nukrypimai nuo normų – tatuiruotės, ekstremalūs plau-kų kirpimai ir dažymai, įvairiausi auskarai keisčiausiose vietose.	Paprastai darbuotojai turi specifinius formalius ar neformalius, bet ne mažiau griežtus apran-gos reikalavimus su labai griežtomis taisyklėmis dėl avalynės, papuošalų ir tatuiruočių. Versle, o ir valstybės tarnyboje, ypač svarbus vartotojų vertinimas, jis lankstesnis tik retose srityse.
Pagalbinis personalas	Pasitelkiamos įvairiausios tarnybos – psi-chologai, socialiniai darbuotojai, karjeros specialistai, kurių pareiga – spręsti visas kasdien kylančias asmenines vaikų prob-lemas.	Neteko matyti darbdavio, kuris turėtų auk-lių ar kitų koordinatorių, kurie padėtų dar-buotojams spręsti kasdien iškilančius labai klampus gyvenimo klausimus. Mokykla turė-tų skatinti vaiką problemą pamatyti ir išsiaiš-suformuluoti. Tačiau ne kiekvieno vaiko as-meniškai (jis turi tėvus, ar ne?) ir ne kasdien. Žmonės, kurie vadovauja komandoms, turi padėti mokytis pagrindinių funkcijų – paties mokymosi bei jo pritaikymo gyvenime – ir es-minių įgūdžių.
Disciplina	Deleguojama direktoriui ar kitam admi-nistracijos darbuotojui ir apima rūpes-čius dėl palikimo po pamokų, pašalinimo ar kitų atgrasančių priemonių.	Disciplina rūpinasi padalinių vadovai ir vady-bininkai. Veiklos tobulinimo planai, dokumen-tacija ir galimas veiklos nutraukimas yra išimti-nai jų rūpestis.
Aplinka	Priimtinas triukšmas, žaidimai korido-riuose, bėgiojimas ir skambučiai, kurie praneša, kur kam reikia būti ir kokia veik-la užsiimti.	Profesionalioje aplinkoje nebėgiama ir ne-triukšmaujama. Ir jokie skambučiai nepraneša: dabar meskite vieną darbą ir imkitės kito arba, pavyzdžiui, eikite užkąsti.

Kurioje mokykloje norėtumėte, kad mokytųsi jūsų vaikas? Mano pasirinkimas griežtas. Antrojoje. Ir nereikia man kal-bėti, kad pirmojoje vaikas užaugs laisves-nis, kūrybiškesnis ir dar visoks „-esnis“. Jei labai pasiseks, gal tokioje mokykloje iš jo tiesiog nebus tyčiojamosi, jei jis pasirodys esąs orientuotas į mokslą, o ne į savo per-dėto išskirtinumo demonstravimą. Bet be-veik 100 proc., kad toje mokykloje jis pa-suks tuo keliu, koku ir dauguma, – nuo-bodžiu pseudolaisvės akligatviu.

Beje, žinodama mūsų visuomenės polin-kį visur ieškoti „sovietinio standarto“ (pui-kus būdas nemąstyti!), informuoju: tokio pobūdžio alternatyvios mokyklos pradėjo veikti JAV, o per pastaruosius metus paplito daugelyje pasaulio valstybių. Beje, Rusijoje jau seniai veikia tokios pat „humanistinės“ tingėjimo balos kaip Lietuvoje.

Kūrybiškumą ir apskritai asmeny-bę ugdo prasmingas darbas. Jis neįtikėti-nai veikia žmogaus gebėjimą pasiekti savo tikslų ir gyvenimo pilnatvės. Prasmin-go darbo žmogui (ir vaikui taip pat) rei-kia daug labiau nei šio reikia darbui. Mūsų darbas mus apibrėžia, suteikia mūsų gyve-nimams prasmę ir struktūrą, jis mus įkur-dina pasaulyje ir nustato mūsų socialines ribas. Ir tai ne vien kokia didelių moks-linčių savybė, tai – fundamentalus žmo-gaus poreikis, būdingas kiekvienam. Vai-kui – ypač.

Mokykloje vaikas turi suvokti vie-ną didelę tiesą: nors pasirinkimo laisvė duodama, teisė dirbti užsitarnaujama. Ko nori darbdaviai? Sąrašas nedidelis: kad darbuotojas sutartų su aplinka, kad mo-kėtų dirbti tiek komandoje, tiek savaran-kiškai ir kad gebėtų teikti puikias paslau-gas. Ir viskas. Bet to galima išmokyti tik rimtai dirbant.

Tęsinys – kitame numeryje. ►

Kaip išradome dviratį, arba Integruotos pamokos

Daiva JANUTAITIENĖ, Andrius MASKVYTIS

Motyvas ir pradžia

Šiandien norime papasakoti (ir tuo pačiu pasigirti), kaip mes „išradome dviratį“. O jei tiksliau – kaip pradėjome vesti ir tebevedame integruotas pamokas.

Esame Trakų Vytauto Didžiojo gimnazijos istorijos ir informacinių technologijų (IT) mokytojai. Jau ketverius metus vedame integruotas pamokas: istorijos ir IT aštuntose ir devintose klasėse bei pilietiško ir IT devintose. Tai ne kelios pavienės, bet gimnazijos mokymo planais visiems mokslo metams patvirtintos pamokos.

Idejos užuomazgos gimė viename seminare, išgirdus apie vienoje Pietų Kalifornijos mokykloje (*Hacienda La Puente Unified School*) atliktus tyrimus: naudojant kompiuterinę programą moksleivių rezultatai po penkių mėnesių mokymosi vidutiniškai 15 proc. pralenkė tradiciniu būdu besimokančių mokinių rezultatus.

Taigi po kelių mėnesių derinimo tarpusavyje bei su mokyklos administracija sukūrėme pirmus integruotų istorijos ir IT pamokų planus aštuntoms klasėms. Vėliau vedamų pamokų patirtis privertė šiuos planus perrašyti, nes teoriškai suplanuotos pamokų temos dažnai „nesiklijavo“ tarpusavyje.

Pagrindiniai tikslai

Istorijos pamokose: naudojant informacines technologijas sudominti mokinius, rasti įdomesnių mokymo formų, mokymąsi padaryti įdomesnį; IT – nepamiršti anksčiau įgytų žinių ir gebėjimų, ugdyti ir gilinti IT žinias bei gebėjimus pritaikant istorijos mokymuisi.

Mūsų gimnazijoje IT aštuntose klasėse nedėstomos ir tokia vienų metų „pertrauka“ stabdė mokymo(si) procesą – devintoje klasėje mokiniai būdavo daug ką pamiršę ir tekdavo ilgai kartoti. Integruotos pamokos iš dalies „užlopo“ šią spragą.

Istorijos pamoka, kai ji integruojama su IT, suteikia mokytojui daugiau galimybių. IT – tai ir informacijos šal-

tinis, dalinai pakeičiantis knygą, ir vaizdinę priemonę pamokoje, ir individuali informacinė aplinka, ir diagnostikos bei kontrolės priemonė. Tokioje pamokoje ugdomas gebėjimas dirbti komandoje ar poroje, parodomas informacinių technologijų ir kitų mokomųjų dalykų ryšys. Tokių pamokų metu mokiniams tenka suteikti ne tik istorijos dalyko, bet ir kompiuterinio raštingumo žinių, – beje, šių daugelis šiandienos moksleivių turi labai daug.

Svarbiausia – integruotos pamokos didina mokinių motyvaciją.

Pasiruošimas

Pirmaisiais metais vienai integruotai pamokai pasiruošti dažniausiai prirėkdavo poros valandų dviejų kolegų „sėdėjimo po pamoką“ mokykloje ir dar geros valandos ruošiant mokomąją medžiagą individualiai namuose. O vesdami pamokas pamatydavome įvairių trūkumų ir paralelei klasei užduotis tobulindavome.

Vėliau, planuodami būsimų mokslo metų krūvius, buvome viskuo prisiekę: „Daugiau – jokių integruotų pamokų!“ Tačiau... Administracijos pagirti ir raginami darbą pratęsėme. Dabar dėl to labai džiaugiamės, nes kitais mokslo metais pamokoms pasiruošti užtrunkame (užtrunkame) trumpiau. Jau turėjome pirmų metų planus – beliko juos tobulinti. Kiekvienas žinojome kito norus ir galimybes – liko „šlifuoti“ pamokos struktūrą, dėstymo tempą ir pan.

Pamokų struktūra

Per vieną iš dviejų savaitinių istorijos pamokų vyksta integruota istorijos ir IT pamoka, t. y. mokiniams pamokų skaičius nesikeičia. Šios pamokos vyksta IT kabine, kuriame yra 14 kompiuterių. Pamokos laikas, priklausomai nuo istorijos bei IT temos, skirstomas individualiai, pvz., jei dėstoma nauja istorijos tema, 15, 20, 25 ar net 30 minučių trunka pamokos dėstymas, o likęs laikas skiriamas praktinėms užduotims su šios temos medžiaga kompiuteriais. Kad spėtų išdėstyti visą dviejų istorijos pamokų medžiagą, mokytoja, žinoma, turi didinti tempą

per kitą istorijos (neintegruotą) pamoką, naudoja vaizdinę pagalbą – pateiktis.

Jei tai temos kartojimas, žinių gilinimas, apklausa ar kontrolinis, darbui kompiuteriu gali būti skirta ir didžioji pamokos dalis. Mokiniai atlieka praktinius darbus, apklausų testus, paiešką internete, dokumento analizę ir t. t.

Kaip žaidybinis elementas sudominimui, apibendrinant, kartojant ar įvertinant žinias, dažnai pamokoje naudojama interaktyvi lenta.

Jei darbas pamokoje tęstinis arba tai kelių pamokų projektinis darbas, mokiniai pirmą pamokos dalį gali dirbti kompiuteriais, o likusią – suoluose.

Žinoma, ir mums patiems, ir mokiniams prie tokios pamokos struktūros reikėjo priprasti, turėjome išmokyti sklandžiai tęsti darbą. Iš pradžių, kai viduryje pamokos nuo rašymo ar konspektavimo į sąsiuvinius suoluose mokiniai pereidavo prie kompiuterių, kildavo triukšmas ir stumdymasis. Bet mokiniai greitai prie tvarkos pripranta: dabar jie operatyviai „susigrupuoja“ (kompiuterių yra beveik dvigubai mažiau nei klasėje mokinių) ir darbas pamokoje vyksta sklandžiai.

Be testų atlikimo, interaktyvios lentos naudojimo, dažniausiai pamokoje derinami ir ugdomi šie gebėjimai: žemėlapių analizė ir darbas grafikos redaktorais, dokumentų analizė ir darbas *MS Word*, *MS Excel* programomis, darbas su šaltiniais internete ir skaidrių kūrimas *MS PowerPoint* programa.

Vertinimas

Mokinių istorijos ir IT dalykų žinios bei gebėjimai yra vertinami atskirai, o trimestro (semestro) pažymys vedamas bendras. Pilietiško ir IT pamokos vertinamos tuo pačiu principu, tik darbai vertinami įskaitomis.

Sakoma, kad geriau vieną kartą pamatyti nei keliskart išgirsti (ar perskaityti), todėl kviečiame atvykti į mūsų vedamas pamokas, įvertinti jas ir kritikuoti. Jūsų patarimai ir atsiliepimai mums labai reikalingi, nes pamokų medžiagą ir metodiką norime išleisti ir pateikti kaip mokymo priemonę.

PROJEKTAI

Iš ES institucijų – į mokyklas

Šiaulių universiteto gimnazijoje (ŠUG) lankėsi ir su moksleiviais bendravo buvusi mokyklos 1998 m. laidos abiturientė Sigita Martišienė (Vėlaviciūtė), dirbanti Europos Komisijos (EK) Generaliniame vertimo žodžiu direktorate Briuselyje. Minėti susitikimai, – praneša ŠUG direktoriaus pavaduotojas **Bronislovas Rudys**, – EK programos „Grįžtame į mokyklą“ dalis. Pagal šią programą ES institucijose dirbantys lietuviai ir aukšti Lietuvos pareigūnai lankosi savo mokyklose ir su mokiniiais kalbasi apie savo patirtis, ES veiklas, pristato jaunimui skirtas ES programas. Lietuvai skirtose programose „Grįžtame į mokyklą“ dalyvauja 70 lietuvių, dirbančių įvairiausiose srityse: nuo vertimo iki mokslinių tyrimų.

■ Nuotraukoje iš ŠUG archyvo: Sigita Martišienė (centre) su gimnazistais, programos „Grįžtame į mokyklą“ dalyviais.

Griauk sienas – būk tolerantiškas!

Kauno Šančių vidurinės mokyklos 8 mokiniai ir 4 mokytojai dalyvavo *Comenius* daugiašalės mokyklų partnerystės projekto „Jauni europiečiai sako: griauk sienas – būk tolerantiškas“ partnerių susitikime Lenkijoje, Svidnicos mieste. „Visą savaitę projekto dalyviai analizavo skaudžiausius XX a. netolerancijos reiškinius. Netoli Svidnicos Sudetų kalnuose naciai buvo įrengę paslaptinę bunkerį, kurio paskirtis iki šiol neišaiškinta. Aplankę šį keistą objektą projekto dalyviai pamatė, kokiomis žiauriomis sąlygomis dirbo naciams belaisviai. Dar šurpesni išpuoliai patirti Osvencime. Čia įkurtas Aušvico-Birkenau valstybinis muziejus. Šioje nacių koncentracijos stovykloje buvo nužudyta 1,1 mln. žmonių, 90 proc. aukų buvo žydai iš beveik visų Europos šalių. Trijų valandų ekskursijos po muziejų metu sužinojome, kad didžioji aukų dalis buvo nu nuuodyti dujomis Aušvico dujų kameroje, kiti mirė nuo nuolatinio badavimo, priverstinių darbų, negydytų ligų, atskirų egzekucijų ir vykdytų „medicininių“ eksperimentų. Projekto dalyviai taip pat aplankė ir istorinę Lenkijos sostinę Krokuvą, Veličkų druskų kasyklą, – rašo projekto koordinatore mokytoja **Ramunė Šmitienė**.

■ Norėdami tinkamai pristatyti savo šalį projekto partnerių vizito metu, Stakliškių mokyklos mokytojai nusprendė išbandyti puikų laisvalaikio praleidimo būdą – šiaurietišką ėjimą.

Išbandė – ir nesigaili!

Prienu r. Stakliškių vidurinės mokyklos mokytojai jau antrus metus dalyvauja tarptautiniame *Grundtvig* projekte „Sveikatos gerovė“. Projekte dalyvauja 8 šalys. „Norėdami tinkamai pristatyti savo šalį vizito metu, nusprendėme apsilankyti Birštono kurorte, kur išbandėme puikų laisvalaikio praleidimo būdą – šiaurietišką ėjimą, atkeliavusį iš Suomijos ir vis labiau populiarėjantį Lietuvoje. Tai labai paprasta, tačiau itin efektyvi priemonė, tinkanti visiems, tai fantastiška treniruotė gryname ore, kuri mažina stresą, gerina laikyseną ir eiseną. Tuo įsitikinome, bevaikščiodami po sveikatingumo parką, jame išbandėme ir treniruoklius. Po judraus sportiško pasivaikščiojimo vyko į sanatorijos „Tulpė“ baseiną, kur mėgavomės vandens procedūromis, atlikome kineziterapeutės rodomus mankštos pratimus, kurie treniruoja kūną, grūdina, gerina nuotaiką. Popietė išties praleista sveikai ir turiningai, o kai kūnas sveikas – tampame kūrybiški ir energingi, gebame dirbti greitai ir su malonumu. Siūlome visiems, kurie mėgsta naujoves, tai išbandyti“, – dalijasi ir ragina projekto dalyvę, lietuvių kalbos mokytoja **Edita Valatkienė**.

„Svarbiausia – žmogus“?

Lilija PARADNIKENĖ,

*Lietuvos švietimo įstaigų profesinės sąjungos
Kelmės r. susivienijimo pirmininkė*

Švietimas – visuomenės gyvenimo sritis, su kuria tenka susidurti kone kiekvienam rajono gyventojui. Didelė ir sudėtinga valstybinė švietimo sistema išlaikoma iš mūsų, mokesčių mokėtojų, pinigų, todėl, atrodytų, kiekvienam turėtų rūpėti būtent švietimo ateitis. Deja, taip nėra. Nors švietimas Lietuvoje laikomas prioritetine sritimi, vis daugiau lėšų skiriama ekonomikai, teisėsaugai, krašto apsaugai, savivaldai, o ne švietimui. Šiandien už ugdymo plėtrą atsakingos institucijos nelabai rūpinasi, kad visuomenė laiku ir tiksliai būtų informuota apie švietimo pokyčius, todėl šis ir toliau paliekamas tvarkyti biurokratams ir pedagogams „profesionalams“, tikintis, kad jų įgyvendinama pertvarka pateisins viltis.

Tai parodė ir paskutinis rajono tarybos posėdis, kuriame vienu mostu, važiuojant politiniu buldozeriu, sutrauktas 9 mokyklų įdirbis, tradicijos, gebėjimas pritraukti ES lėšas, metant vieną frazę: „Rajonui trūksta mokinio krepšelio lėšų“ – ypač didžiosioms miesto mokykloms.

Ar palikta naikinamų kaimo mokyklų ugdytinių tėvams ir ugdytiniais teisė rinktis švietimo programas ir šias programas vykdančias mokyklas, kaip tai deklaruojama LR švietimo įstatyme? Ar šiandien pradinį klasių mokinius ir tėveliai gali džiaugtis tuo, jog „Kelmės mieste sudarytos didžiulės galimybės pasirinkti pradinio ugdymo programas įgyvendinančių klasių metodikas“ (Kelmės r. savivaldybės tarybos 2012 m. sausio 27 d. sprendimas Nr. T-5 „Dėl Kelmės rajono savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų tinklo pertvarkos 2012–2015 metų bendrojo plano patvirtinimo“), kai naikinamas „Ažuoliuko“ darželyje-mokykloje taikytas „Geros pradžios metodas“? Paaiškinamajame sprendimo rašte nepatvirtintas šio metodo tęstinumas kitoje mokykloje. Ar tikrai naiki-

namų pradinį mokyklų tėvams palikta tokia pasirinkimo teisė? Ar iš tiesų žinome, kas geriau, vadovaujamės savo deklaruojamais prioritetais? Ar tikrai pinigine gėrovė pranašesnė už sutelktą, rūpestingą ir tarpusavio pasitikėjimu grindžiamą bendruomenę?

Tyrimais nustatyta, kad Lietuvos vaikai nelaimingiausi Europoje. Ar ne todėl, kad mes vieni kitiems nerūpime? Šių problemų iš mirties taško nepajudins žinojimas, kaip veikti. Turime mokėti prasmingai pasirinkti ir apsispręsti, ką veikti, o tada jau galima kelti klausimą kaip.

Paradoksalu, tačiau dažnai inicijuojami politiniai sprendimai švietimo srityje sukelia ne tik teigiamus pokyčius, kurių labai tikimasi, bet ir nemažai negatyvių dalykų. Ignoruojamas socialinis aspektas – dėl šios įvykdytos tinklo pertvarkos teks atleisti iš darbo 49 rajono pedagogus, iš kurių tik 15 planuojama įdarbinti. Apie kitus darbo neteksiančius ne pedagoginius darbuotojus nė neužsimenama.

Nejaugi rajono lyderiams svarbus tik lėšų sutaupymas švietimo srityje, negalvojant, kad šie žmonės iš mokesčių mokėtojų taps valstybės išlaikomais asmenimis? Ar tai turima omenyje deklaruojant, jog „svarbiausia – žmogus“? Ar pagalvojama, kad tokiu žingsniu galima sulaukti dar vieno neigiamo padarinio – mokinių sumažėjimo rajono mokyklose?

Kodėl taip skubėta daryti pertvarką Kelmės rajone? Šiuo metu prie Švietimo ir mokslo ministerijos sudaryta darbo grupė rengia naują ugdymo įstaigų finansavimo tvarką. Yra siūloma finansuoti ne konkretų mokinį, bet klasės komplektą ir tokiu būdu išspręsti trūkstantį lėšų problemą.

Mūsų rajone, nelaukiant finansavimo pakeitimo tvarkos, nuspręsta eiti lengviausiu keliu, t. y. uždaryti Gailių pagrindinę mokyklą, Karklėnų pagrindinę mokyklą pri-

jungti prie Kražių gimnazijos ir Kolainių pagrindinę mokyklą-daugiafunkcij centrą prijungti prie Užvenčio Šatrijos Raganos gimnazijos paverčiant minėtas mokyklas didžiųjų mokyklų skyriais; Kelmės miesto mokyklų-darželių mokinius iškelti į didžiąsias miesto mokyklas ir gautais papildomais krepšelio pinigais užkamšyti šių mokyklų biudžeto skyles. Jokio kito, priimtinesnio alternatyvaus modelio nebuvo net svarstyta.

Kodėl gi šiandien Kelmėje negalime turėti pradinės mokyklos (mieste turime 20 pradinį klasių komplektų), stiprios progimnazijos ir gimnazijos? Tai galėjo būti vienas iš racionaliausių būdų sutvarkyti Kelmės miesto mokyklų tinklą, prie kurio nereikėtų grįžti po metų ar dvejų.

Švietimo pokyčiai – neišvengiami, tačiau, norėdami išvengti nepageidaujamų padarinių, turėtume efektyviau veikti kaitos procesą. Pertvarkos idėjos turi kilti iš apačios, iš mūsų pačių – mes patys turime daryti tokias pertvarkas, kurios būtų naudingos mūsų vaikams. Kas šiandien ploja rankomis iš laimės – ar vaikai ir jų tėvai (globėjai)? Pamažtykime. O didiesiems reformatoriams norisi pasakyti: „Nesididžiuokite, kad daug metų esate Taryboje. Tas jūsų buvimas ir tėra buvimas be jokių pozityvesnių požymių jūsų atstovaujamoje veikloje.“

Ši tinklo pertvarka patvirtina, kad Kelmės rajonas, taip pat ir miestas, liko be aiškos optimalios tinklo vizijos. Taip ir neišgirdome argumentuotai pagrįsto pertvarkos būtinumo. Pertvarkos iniciatoriai akivaizdžiai įrodė gebėjimų ir kompetencijų stoką – „derinti visų suinteresuotų grupių poreikius ir veiksmus, lanksčiau koordinuoti pertvarkos procesą, formuoti palankų požiūrį ir keistis informacija, teikti diferencijuotą paramą pertvarkomų mokyklų vadovams“ (LR švietimo ir mokslo ministro 2005 m. spalio 6 d. įsakymas Nr. ĮSAK-1554 „Dėl mokyklų tinklo pertvarkos rekomendacijų“).

Užs. 426

MOKYKLOSE

Prevenција ir komplimentai

Šiaulių „Juventos“ progimnazijoje įvyko penkių Šiaulių miesto mokyklų („Juventos“, Zoknių progimnazijų, Juliaus Janonio, Simono Daukanto gimnazijų, Profesinio rengimo centro Buitinių paslaugų skyriaus), vykdančių / vykdyusių projektą „Saugi mokykla“, iniciatyvinių grupių narių susitikimas. Jo tikslas – stiprinti prevencinės veiklos kokybę ir efektyvumą, pasidalinti patirtimi, paremti už šią veiklą atsakingus mokytojus, pagalbos mokiniui specialistus, numatyti „saugių mokyklų“ komandų bendradarbiavimą. „Buvo įdomu išgirsti mokyklose atliktų tyrimų rezultatus, sužinoti efektyviausias prevencines poveikio priemones, tačiau naudingiausia buvo išbandyti metodus, kuriuos mokyklų atstovai pristatė kaip labiausiai pavykusius ar turėjusius didžiausią įtaką mokyklos, klasės mikroklimato gerinimui“, – pasakoja „Dialogui“ Šiaulių „Juventos“ progimnazijos socialinė pedagogė **R. Karžinauskienė**. Mokytojai, pagalbos specialistai vieni kitiems sakė ir rašė komplimentus, pasakojo apie savo pomėgius, šeimą, mokyklą, save vertino, apibūdino kolegas, dalyvavo psichodramos epizoduose.

■ Susitikimo dalyviai rašo vieni kitiems komplimentus...

Keturi užsieniečiai Vilkijos gimnazijoje

„...Nuskambėjus paskutiniams abiturientų šimtadienio akordams, pagaliau sulaukėme mūsų užsieniečių – Naziros Ibraim iš Kirgistano, Zuzanos Belasovos iš Slovakijos, Milenos Schulz iš Vokietijos ir Plameno Savovo iš Bulgarijos. Visos 3 merginos – universitetų paskutinio kurso studentės: Nazira – būsimą teisininkę, Zuzana – menų filosofijos, o Milena – aplinkosaugos, alternatyvių energijos šaltinių specialistė. Plamenas prieš porą metų baigęs Sofijos technologijų universitetą ir įgijęs kompiuterių inžinieriaus specialybę. Šie studentai į Lietuvą atvyko pagal AIESEC stažuotų programą“, – rašo „Dialogui“ **Dalia Smolenskienė**. Svečiai atvyko paruošę visą eilę įdomių ir naudingų pokalbių, seminarų, aktyvių metodų taikymo pamokose pavyzdžių. Pasak informacijos autorės, aukštesniųjų klasių moksleiviams buvo be galo naudingos karjeros planavimo, viešo kalbėjimo, kūno kalbos, simuliacijos, verslumo pamokos – kas sužinota, labai pravers renkantis tolesnį gyvenimo kelią, būsimą profesiją. Tuo pat metu tai buvo ir puiki repeticija abiturientams, besiruošiantiems laikyti gimtosios kalbos bei užsienio kalbų įskaitas.

Dovana Molėtų gimnazijai

Buvęs Vilniaus pedagoginio universiteto Lituanistikos fakulteto dekanas, literatūros kritikas kraštiečių Petras Bražėnas Molėtų gimnazijai padovanojo per šimtą knygų iš savo bibliotekos. Gimnazija praturtėjo K. Navako, H. Kunčiaus, R. Klimo, J. Ivanauskaitės, L. Gutausko, A. Užkalnio, J. Baltušio, J. Avyžiaus, M. Sluckio ir kitų autorių grožinėmis bei esė knygomis, beveik 50 metų kasmet leidžiamais naujų eilėraščių, poezijos vertimų bei esė apie literatūrą almanachais „Poezijos pavasaris“. Užsienio literatūros mėgėjus pradžiugins anglų kalba išleisti romanai, kuriuos padovanojo docentė Nijolė Bražėnienė (ji Molėtuose yra dirbusi anglų kalbos mokytoja), – praneša **Jolanta Liubeckaitė**.

Šoks folklorinių šokių varžytuvių finale

Šiaulių Stasio Šalkauskio gimnazijos Neformaliojo švietimo ir pagalbos skyriaus vedėja **Irena Kiltanavičienė** „Dialogui“ praneša, jog Šiaulių kultūros centre vykęs tradicinių Respublikinių moksleivių folklorinių šokių varžytuvių „Patrepsynė 2013“ Šiaulių miesto ir rajono atrankinis turas buvo sėkmingas dar jaunam minėtos mokyklos tautinių šokių kolektyvui. „Konkurencija varžytuvėse buvo didžiulė, nes geriausiųjų šokėjų vardo siekė daugiau nei 50 talentingų šokėjų porų. Mūsų abiturientų K. Jūrytės ir A. Pociaus pora buvo pripažinta geriausiai atlikusia šokį „Šuldi rudi“, o E. Mosolkovaitės ir P. Kazlauskos pora pateko į penkių geriausiųjų grupę ir iškovojo kelialapį į varžytuvių finalą“, – pasakoja informacijos autorė. Šokėjus konkursui parengė šokių vadovė I. Lukavičienė.

Savaitę kalbėjo tik žemaitiškai

Telšių „Ateities“ pagrindinėje mokykloje visą savaitę mokiniai ir mokytojai kalbėjo tik žemaitiškai, vyko įvairūs tarmių savaitės renginiai. Juos vainikavo susitikimas su... žemaičiais: kuriančia literatų klubo „Šatrija“ pirmininke A. Varneliene ir Žemaičių kultūros draugijos pirmininku S. Kasparavičiumi. Per gyvą žodį, žemaitiškus tekstus priminta Žemaitijos istorija, kalbėta apie kūrybą, skaitytos eilės. „Lietuvių kalbos mokytojų organizuotos popietės metu mokiniai galėjo išgirsti gyvą žemaitišką žodį, anekdotą, šmaikštų pajuokavimą“, – praneša „Dialogui“ **S. Stongvilaitė**.

■ Tarmių savaitės popietė Telšių „Ateities“ pagrindinėje

„Kūrybiškumo ugdymas: tyrimai ir metodika“

Kūrybingo žmogaus ugdymas – vienas svarbiausių šiuolaikinės mokyklos uždavinių bei siekių. Kūrybiškumo ugdymas siejamas su saviraiškos poreikių skatinimu bei tenkinimu, savarankiškumo puoselėjimu. Šiame procese reikšmingą vaidmenį atlieka šeima ir mokykla. Todėl ypatingą svarbą įgauna įvairios mokomosios, metodinės priemonės, padedančios organizuoti ugdymo procesą. Metodika ir mokomoji medžiaga mokiniams tampa populiariomis priemonėmis, leidžiančiomis besimokančiajam kryptingai siekti dalyko tikslų.

Kauno rajono švietimo centras su partneriais (VŠĮ Šiuolaikinių didaktikų centru, Kauno r. Domeikavos gimnazija, Klaipėdos Vydūno vidurinė mokykla, Trakų r. Onušio vidurinė mokykla, Ukmergės r. Siesikų vidurinė mokykla bei Vilniaus Gerosios Vilties vidurinė mokykla) baigia įgyvendinti 2011–2013 m. projektą „Kūrybiškumo ugdymas: tyrimai ir metodika“, finansuojamą pagal Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 2 prioriteto „Mokymasis visą gyvenimą“ priemonę „Kalbų mokymo, verslumo ugdymo ir inovatyvių švietimo metodų kūrimas ir diegimas“. Projektas siejamas su kūrybiškumo ir kūrybinio mąstymo ugdymo galimybių plėtra mokant gimtosios kalbos Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose. Jo veiklos susideda iš 2 etapų: kūrybiškumo ugdymo gimtosios kalbos pamokose situacijos tyrimo ir bendros kūrybiškumo ugdymo metodikos kūrimo bei išbandymo.

Projekto pradžioje atlikti 6 tyrimai (kūrybiniam mąstymui palankios aplinkos tyrimas; gimtosios kalbos ugdymo programų ir mokymo priemonių analizė; mokinių požiūrio į kūrybiškumo ugdymą gimtosios kalbos pamokose apklausa; kūrybiškumo ir kūrybinio mąstymo ugdymo gimtosios kalbos pamokose tyrimas; mokytojų požiūrio į kūrybiškumo ugdymą gimtosios kalbos pamokose tyrimas ir mokinių kūrybinių užduočių

analizė). Šie tyrimai išryškino su kūrybiškumo ugdymu mokykloje susijusias problemas: mokytojų kompetencija ugdyti mokinių kūrybiškumą dažniausiai įgyjama nesistemiškai, atsitiktinai, asmeninių iniciatyvų ar darbo praktikos metu, pamokose stokojama tyrinėjimo ir interpretavimo veiklų, kalbos (ypač gramatikos) mokymas su kūrybiškumu beveik nesiejamas, didėjant mokinių amžiui retėja ir kūrybiškumą ugdančių metodų taikymo dažnis ir pan. Taigi, remiantis minėtų tyrimų išvadomis bei teorinėmis įžvalgomis, kompetentinga projekto tyrėjų darbo grupė (Janina Bukantienė, Rūta Girdzijauskienė, Raimonda Jarienė, Daiva Penkauskienė, Laima Vincė Sruoginis) parengė „Mokinių kūrybiškumo ugdymo lietuvių (gimtosios) kalbos pamokose metodiką“ bei „Mokinių kūrybiškumo ugdymo gimtosios kalbos pamokose mokomąją medžiagą“.

„Mokinių kūrybiškumo ugdymo lietuvių (gimtosios) kalbos pamokose metodika“ savo struktūra bei tikslais atitinka aktyvaus mokymo/si tikslus, joje pateikiami kūrybingumą lemiantys veiksniai, analizuojami ir vertinami kūrybos procesai, atskleidžiami požiūrių į kūrybiškumą stereotipai, trukdantys ir mokiniams, ir mokytojams būti įžvalgesniems, lankstesniems, drąsesniems, pateikiama eilė vertingų patarimų.

„Mokinių kūrybiškumo ugdymo gimtosios kalbos pamokose mokomoji medžiaga“ yra skirta praktiniam mokinių kūrybinių gebėjimų ugdymui(si) per lietuvių kalbos pamokas. Ji orientuota ne į mokslo objektą, bet į besimokančiojo žinias ir gebėjimus: pateikiamos praktinės užduotys, sudarančios galimybę plėtoti besimokančiųjų kūrybiškumą. Šioje medžiagoje gausu įdomių, patrauklių, intriguojančių užduočių, skatinančių ir kalbos mokymąsi, ir kūrybiškumo plėtotę.

Kūrybiškumo ugdymo metodika bei mokomoji medžiaga jau pristatytos mokytojams. Pirmiausia buvo at-

liktas „Kūrybiškumo ugdymo metodikos“ bei „Mokomosios ir metodinės medžiagos“ išbandymas. Projekto partnerių mokyklose 2012 m. gruodžio 27–2013 m. vasario 25 dienomis vyko bandomieji seminarai. Šių seminarų metu mokytojai buvo supažindinti su pirmąja kūrybiškumo ugdymo metodikos dalimi: aptarta kūrybiškumo samprata ir kūrybiškumo ugdymui palankios aplinkos charakteristikos, išbandytos skaitymo ir klausinėjimo strategijos, apmąstytos metodikos tobulinimo, jos taikymo lietuvių kalbos pamokose galimybės. Mokytojams buvo skirti namų darbai – išbandyti pirmojo seminaro metu pristatytas kūrybiškumo ugdymo strategijas bei metodus savo pamokose ir pasirengti pasidalyti patirtimi pateikiant parengtus pamokų išplėstinius planus, savo refleksijas, mokinių darbų pavyzdžius.

Antrieji seminarai vyko šių metų vasario 18–22 dienomis. Jų metu aptarti namų darbai, išbandytos kūrybinio rašymo bei gramatikos dirbtuvės, „mažosios“ kūrybiškumo ugdymo strategijos, kai kurie kūrybiškumo vertinimo aspektai. Šių seminarų metu taip pat buvo filmuojamos pamokos, kuriose mokytojai demonstravo, kaip jiems sekasi praktiškai taikyti projekto metu sukurtą kūrybiškumo ugdymo metodiką.

Tikimės, kad projekto metu sukurta „Mokinių kūrybiškumo ugdymo lietuvių (gimtosios) kalbos pamokose metodika“ ir „Mokinių kūrybiškumo ugdymo gimtosios kalbos pamokose mokomoji medžiaga“ padės mokytojams atpažinti kūrybiškos asmenybės savybes, išskirti kūrybos rezultatų vertinimo kriterijus bei juos taikyti apibūdinant mokinių kūrybą, analizuoti ir vertinti kūrybos procesus, o svarbiausia – skatins aktyvų ir kūrybišką mokymą(si).

Daugiau informacijos apie projektą: www.centras.krs.lt.

Projekto vadovė **Daiva KLIMANTAVIČIENĖ**

Užs. 427

➤ MOKYKLOSE

Sveikatos miestas Pakiršinyje

Vieną rytą Radviliškio r. Baisogalos mokyklos-darželio Pakiršinio skyriaus patalpose įsikūrė „Sveikatos miestas“ su daug įvairiausių stotelių. Mažiausieji savo stotelėje papasakojo apie vaistažolių naudą ir vaišino visus čiobrelį, mėtų, liepų žiedų ir kitokių vaistažolių arbatomis. Pirmokai – jų stotelė buvo vaisiai ir daržovės – minė mėsles ir dainavo apie daržovių naudą. Antrokai – jų stotelė buvo skirta viso kūno švarai ir higienai – suvaidino trumpą situaciją apie mergaitę, kuri nenorėjo praustis. Trečiokai rūpinosi dantukų priežiūra, tad parodė įvykį dantų gydytojo kabinete ir paaiškino, kaip teisingai valyti dantis. Vyriausieji – ketvirtokai – vadovavo net penkioms stotelėms: jie mokė susirinkusius tėvelius akių mankštos pratimų, parodė skaidres apie narkotikų ir rūkymo žalą, dainavo apie rytinę mankštą ir t. t. Apie tai „Dialogui“ parašė minėtos ugdymo įstaigos direktorės pavaduotoja ugdymui **Gintarė Pužauskienė**.

■ Baisogalos mokyklos-darželio Pakiršinio skyriaus ugdytinių pasirodymas „Sveikatos mieste“

Devyniasdešimt paukščių pavasarių

Raseinių r. Pryšmančių pagrindinė mokykla, dalyvaujanti Gamtosauginių mokyklų programoje, organizavo akciją „Devyniasdešimt paukščių pavasarių“, skyrė ją T.Ivanausko garbei. Jūkainių rekreaciniame parke eigulys E.Šneideris paaiškino vaikams, kaip elgtis bei orientuotis miške, parodė, kaip kartimis kabinti inkilus. „Eidami stebėjome įvairių žvėrelių pėdas, šernų išraustas samanas, o eigulys ne tik pasakojo, bet ir inkilus, vaikučių tėvelių pagamintus, vis kėlė ir kėlė į medžius...“ – dalijasi mokytoja **Juratė Vyšniauskienė**.

Žemaitelių ruoda

Kretingos lopšelio-darželio „Voveraitė“ auklėtojos A.Juškienė ir L.Beniušienė teigia pastebėjusios, kad nemaža dalis tėvų su savo vaikais kalba bendrine kalba, ir nutarusios skatinti puoselėti ir išlaikyti žemaičių tarmę. „Pirmiausia nuvykome į Kretingos Simono Daukanto pagrindinėje mokykloje esantį muziejų. Gražia žemaitiška tarpe mus pasitiko mokytoja Sigita Dirmeitienė. Ji pasakojo ir parodė, kaip ir su kuo mūsų proseneliai gamino valgyti, skalbė, lygino, kepė duoną, verpdavo ir t. t.“, – pasakoja „Dialogui“ auklėtoja **Aldona Juškienė**. Kitą žemaičių kalbos ir kultūros pamoką vaikams padovanojo jų močiutės: apsilankiusios darželyje jos kalbėjo, skaitė žemaičių tarmę, mokė „sverti druską“, „lauminėti“ ir pan.

Kūrybiškai bendradarbiauja

Šiaulių r. Raudėnų mokykla – mokytojų komanda ir 5–7 klasių mokiniai – sėkmingai įsijungė į respublikinį projektą „Kūrybinės partnerystės“ (UPC), – praneša įstaigos direktorė **Zita Bezarienė**. Vadovė parašė „Dialogui“ apie mokytojams organizuotą seminarą, jį vedė kūrybos agentė Ernesta Šimkienė. Analizuota kūrybiškumo samprata pamokoje, mokytojai susipažino ir išbandė naujus aktyviuosius mokymo metodus. Seminare dalyvavo ir Šiaulių r. Šakynos mokyklos mokytojų komanda: pedagogai susidomėjo „Kūrybinių partnerysčių“ projektu ir atvyko į Raudėnų mokyklą su juo susipažinti.

„Rūtos“ teatro festivalis

Panevėžio lopšelis-darželis „Rūta“ turi gražią tradicinę šventę – teatro festivalį „Rūtos šakelė“. Jis taip pavadintas todėl, kad tą pačią dieną – kovo 27-ąją – yra ir Tarptautinė teatro diena, ir Rūtos vardadienis. Tai festivalis su pereinamuoju prizu – dar 1998 metais liaudies meistro R.Lauciaus (a. a.) išdrožta rūtos šakelė. Šiometinė šventė buvo jubiliejinė – 15-oji ir vyko visą savaitę. Vaikai drauge su pedagogėmis, ilgai ir kruopščiai repetavę bei kitaip ruošęsi (gaminę personažams aprangą, dekoracijas), parodė įvairių lietuvių liaudies pasakų inscenizacijų, muzikinių spektaklių. Į svečius su vaidinimais atvyko Panevėžio Rožyno pagrindinės mokyklos pradinukai (vadovė H.Slivkienė), kaimyninio lopšelio-darželio „Pušynėlis“ priešmokyklinukai. Paskutinę festivalio dieną edukacinį spektaklį atvežė grupė iš Vilniaus „Tarškalai“. Gausiai susirinkusiems žiūrovams per 4 dienas parodyti 9 spektakliai. Bilietas į spektaklį kainavo du saldainius, kurie po pasirodymo kaip honoraras buvo įteikiami artistams. Festivalio laureatais tapo ir „Rūtos šakelė“ gavo jungtinis dviejų grupių spektaklis „Vilkas ir ožiukai kitaip“ (auklėtojos J.Valuntienė ir M.Matulienė). „Festivalyje dalyvavusių tėvelių, senelių nuomone, su tokiais spektakliais galima drąsiai vykti į gastroles, todėl mes nutarėme juos parodyti A.Bandzos kūdikių ir vaikų namų globotiniams, Specialiojo ugdymo centro ugdytiniais, socialiniams partneriams“, – rašo „Dialogui“ lopšelio-darželio „Rūta“ direktorė **Regina Mikalauskienė**.

Aleksandrijos biblioteka – Vatikane?

Vatikanas – pati mažiausia valstybė Žemėje. Mažiau nei 0,5 kvadratinį kilometrą plotelyje būna ir veikia aukščiausia dvasinė krikščioniškojo pasaulio valdžia. Mokslininkai mano, jog čia yra radę prieglobstį ir įvairūs senovės daiktai (nuo religinių relikvijų bei artefaktų iki dalies Aleksandrijos bibliotekos kolekcijos), galintys padėti įminti daugelį didžiųjų mūsų pasaulio paslapčių.

Ar tikrai šventas Petras?

Pats Vatikano valstybės pavadinimas yra kilęs nuo kalvos *Mons Vaticanus* pavadinimo ir iš lotynų kalbos verčiamas kaip „būrimo kalva“.

Remiantis katalikybės istorija, šventasis Petras, Jėzaus mokinys, po mokytojo mirties skleidęs krikščionybę Romoje, čia pat buvęs ir nukryžiuotas – žemyn galva. Jo palaidojimo vietoje esą ir iškilusi Šv. Petro bazilika. Tačiau kai kurie mokslininkai mano, jog Petras, jeigu ir propagavo Kristaus idėjas Romoje, vargu ar tarp romėnų krikščionių turėjo išsikovojęs aukštą padėtį, todėl, girdi, ir jo kaulėlių reikėtų ieškoti tarp daugybės nežinomų to meto palaikų, o visai ne atskirame sarkofage.

Bet kas gi tada ilsisi po Šv. Petro bazilikos skliautais? Šito niekas nežino. Žinoma tik tai, jog pati bazilika yra iškilusi senovinių pagoniškų kapinių vietoje. Tačiau atskirose kapvietėse romėnai laidodavo tik vietinę aukštuomenę. Taigi, dalies mokslininkų nuomone, labai gali būti, kad viso pasaulio katalikai nulenkia galvas prieš nežinomą patricijų, kuris, sprendžiant iš visko, buvo pagonis.

Kankorėžis

324 m. e. metais virš legendinės šv. Petro kapvietės iškilo pirmoji bažnyčia, kuri iki mūsų dienų neišliko, o XIV a. prasiėjo naujų maldos namų, šandien žinomų kaip Šventojo Petro bazilika, statyba. Tai monumentalus statinys, kuriam iškilti prireikė milžiniškų lėšų. To meto popiežius rinko aukas iš viso pasaulio tikinčiųjų, buvo

apmokėtinę netgi viešuosius namus, plačiu mastu pardavinėjo indulgencijas, atleisdamas nuodėmes tiek gyviems nusidėjėliams, tiek ir besikankinantiems skaistykloje ar pragare jų protėviams.

Didingoji šventykla buvo pastatyta gana pagoniškoje vietoje. Tai, be kita ko, savotiškai liudija išlikusi penkių metrų bronzinė pušies kankorėžio formos skulptūra – amžinojo gyvenimo, dvasinio nušvitimo (ir kankorėžinės liaukos) simbolis, kadaise, manoma, puošęs Izidės šventyklą. Ant skulptūros netgi yra išlikęs ją sukūrusio meistro antspaudas ir vardas – Publius Cincius Salvius. Dabar kankorėžis oriai stovi aikštėje priešais Šv. Petro baziliką, nors ir būdamas pagoniškos kilmės, tą patį amžinąjį gyvenimą žadėdamas ir Katalikų bažnyčiai.

Tačiau pagrindinės Vatikano paslaptys – tai, žinoma, ne minėtieji kaulai ir ne kankorėžis.

Paslėpti lobiai

Dar Popiežiaus Grigaliaus XVI valdymo laikais Vatikane buvo sukurtos ekspozicijos, skirtos etruskų ir senovės Egipto kultūroms (Popiežius aistringai domėjosi archeologija). O valdant Pijui XVI buvo įsteigtas visas krikščioniškųjų relikvijų muziejus. Daug kas iš to, ką yra surinkę popiežiai, išstatyta lankytojų apžiūrai. Tačiau daugybė muziejinių eksponatų saugiai guli milžiniškose saugyklose. Viena versija teigia, jog ten saugomi neįkainojami, unikalūs turtai, pavyzdžiui, įžymioji Aleksandrijos biblioteka.

Vatikano bibliotekos pagrindą sudarė Popiežiaus Damazo I ketvirtajame mūsų eros amžiuje surinkti rankraščių rinkiniai. VIII a. biblioteka jau buvo tokia gausi, kad netgi teko įvesti bibliotekininko etatą. Tačiau XIV a. pradžioje biblioteka buvo apiplėšta ir dalis jos vertybių sunaikinta. Dabartinės kolekcijos pagrindą sudaro Popiežiaus Mikalojaus V, gyvenusio XV a., rinkiniai.

Kiekvienas naujas popiežius įnešdavo į šį minties ir kultūros lobyną vis naujų tekstų, tiek krikščioniško turinio, tiek ir antikinių autorių kūrinių. Užkariaujant vis naujas teritorijas kolekciją papildydavo ir rankraščiai svetimomis kalbomis: arabų (Kryžiaus žygių metu), kinų (misionieriškai veiklai plintant į Rytus), senųjų Amerikos gyventojų (Naujojo pasaulio užkariavimo laikais), Afrikos tautų. Tais laikais, kai parodomuosiuose inkvizicijos laužuose liepsnojo draudžiamos knygos ir raganos, Vatikano muziejų archyvus papildydavo ragonavimu apkaltintųjų ir eretikais pripažintųjų – kai kurie jų būdavo pasiturintys žmonės – vertingos namų bibliotekos.

Šiandien Vatikano bibliotekos rankraščių skyriuje (jį sudaro 36 salės, iš kurių lankytojams prieinamos tik 16) vien su antika ir viduramžiais vienaip ar kitaip susijusių rankraščių įvairiomis kalbomis saugoma apie 50 tūkst., atskirame skyriuje – papirusai.

Per Kordobos kalifatą

Pradedant nuo XV a., kai Popiežiaus Mikalojaus V įsakymu jo emisarai naršė po Europą ir Aziją, į Vatikano biblioteką pradėjo plaukti įvairiausi reti tekstai. Egzistuoja prielaida, kad slaptoje saugykloje paslėpta ir dalis sunaikintos Aleksandrijos bibliotekos. Ją, kaip žinome, buvo įsteigęs Egipto faraonas Ptolemėjas. Šios bibliotekos fondai buvo aktyviai pildomi beveik tris šimtmečius. Egipto valdžia buvo nustaciusi griežtas taisykles: kiekvienas į Aleksandriją įplaukdavęs laivas, jeigu jame būdavo rankraščių, privalėjo juos parduoti bibliotekai arba leisti nukopijuoti tekstą.

Daugybė žmonių kasdien lenkė nugaras, perrašinėdami pergamento ritinius. Manoma, jog mūsų eros pradžioje Aleksandrijos bibliotekoje buvo apie 700 tūkst. rankraščių. Tai buvo stambiausia ir ištis neįkainojama senojo pasaulio įvairiausio žanro ir sričių rankraštinųjų tekstų bei knygų kolekcija. Dalis jos, Egiptą užkariavus musulmonams, arabų buvo pervežta į Kordobą. Po Kordobos kalifato suirimo Ispanijos katalikų dvasininkai visus rankraščius išgabeno į Vatikaną.

„Juodoji skylė“

Be Aleksandrijos bibliotekos knygų, Vatikane gali būti šumerų dantiraščio lentelių ir dar daug kitų vertingų radinių, apie kuriuos niekas nė nenučiuokia. Šia prasme Vatikanas – savotiška „juodoji skylė“, įsiurbianti į save viską, kas, Bažnyčios požiūriu, gali pasėti abejonių dėl krikščioniškojo tikėjimo tiesų ar dar kokių nors kitu būdu pažeisti katalikybės pamatus. Ne veltui pradingo šioje bibliotekoje saugoti Leonardo da Vinčio piešiniai ir

tekstai, kurie tuometiniams popiežiams atrodė eretiški. Taip pat išnyko ir senoviniai žemėlapiai, vaizdavo Ameriką iki šio kontinento atradimo ir Antarktidą be ledų dangos. Vatikano „magnetas“ pritraukė ir visus Popiežiaus Aleksandro VI asmeninio architekto, Milo Giacomo Rambaldi darbus, įskaitant ir techninius išradimus – šio genijaus (alchemiko, aiškiaregio ir t. t.) vardas tapo žinomas tik penkiems šimtmečiams prabėgus. Aiški užuomina

na į tai, kokio kalibro paslaptis slepia Vatikano saugyklos, yra ir tas faktas, kad gauti leidimą į jas sunkiau negu pelnytį narystę masonų ložėje. Yra bibliotekoje ir slapstasis archyvas. Tačiau, nepaisant intriguojančio pavadinimo, jis ne toks įdomus, kaip bibliotekos „viešoji dalis“, kadangi daugiausia skirtas popiežystės istorijai ir politikai.

Taigi „būrimo kalva“ pateisina savo pavadinimą: norint sužinoti, kas iš tiesų slypi nesibaigiančiuose akmeniniuose Vatikano labirintuose ir saugyklose, belieka tik burti. Vatikanas – tai pirmiausia dvasinė valdžia. Ir tai, ką ji slepia, tikėtina, gali rimtai išjudinti krikščionybės pamatus. Štai kodėl kiekvienąsyk kyla skandalai, kai į spaudą patenka tekstai, kuriuos Vatikanas atsisako pripažinti istoriniais – nekanoninės evangelijos, Kristaus aforizmai, susikertantys su krikščionybės ideologija, arba dokumentai, metantys šešėlį į Bažnyčios istoriją. Juk vien mūsų dienomis viešai apžvalgai buvo išstatyta 60 rutinėlių su tamplierių parodymais jų skandalingajame procese! O praėjo nei daugiau, nei mažiau – aštuoni amžiai! Vatikanas turi ką slėpti. Ir jis moka tai daryti.

Parengė Dana DOVYDAITYTĖ

KONFERENCIJOS

Einame teisinga kryptimi

Balandžio 3–5 dienomis Baltarusijos sostinėje Minske vyko Respublikinio profesinio mokymo instituto (RIPO) organizuota tarptautinė mokslinė-praktinė konferencija „Profesinis rengimas globalizacijos iššūkių kontekste“. Konferencijoje buvo siekiama aptarti aktualias šiuolaikinio profesinio rengimo problemas. Dalyvavo per penkis šimtus dalyvių iš trisdešimt dviejų Vakarų bei Rytų Europos, Azijos, Afrikos šalių, Jungtinių Amerikos Valstijų bei Kanados. Joje buvo atstovaujamos ir UNESCO bei ETF tarptautinės organizacijos.

Iš Lietuvos konferencijoje dalyvavo keletas profesinio rengimo tyrimus atliekantys mokslininkai-praktikai, kuriems vadovavo Švietimo ir mokslo ministerijos Profesinio mokymo ir orientavimo skyriaus vedėjas dr. Mečislavas Griškevičius.

Išklause įdomius plenarinio posėdžio pranešimus, skaitytus mokslininkų iš Šveicarijos, Vokietijos, Didžiosios Britanijos, Pietų

Korėjos ir kitų šalių, antrąją dieną konferencijos dalyviai diskutavo trijose darbo grupėse: „Profesinio mokymo atitikimas darbo rinkos poreikiams“, „Profesinis rengimas darniajai plėtrai“ bei „Tęstinio profesinio mokymo strategijos“. Konferencijos dalyvių susidomėjimo ir klausimų sulaukė Šv. Ignaco Lojolos kolegijos direktoriaus dr. Aivaro Anužio pranešimas „Darni plėtra: iššūkiai turizmo srities specialistų rengimui“.

Konferencijoje buvo itin akcentuojama žmogiškojo kapitalo vertybinė kokybė.

M.Griškevičius pasidžiaugė, kad Lietuvoje jau yra profesinio mokymo įstaigų, turinčių savitą ugdymo sistemą, skatinančių bendrųjų kompetencijų ugdymąsi, puoselėjančių mokinių vertybines nuostatas. Taigi, einame teisinga kryptimi, neatšilikame nuo pasaulinių profesinio rengimo tendencijų.

Šv. Ignaco Lojolos kolegijos inf.

Užs. 428

MOKYKLOSE

Kiekvienam pradinukui – po planšetę

Kažin ar rasime apskrityje kitą pradinę klasę, taip aprūpintą visa naujausia įranga, kaip klasė, kurioje dabar aš dirbu. Joje yra *Smart Board* lenta, kompiuteris, multimedija, įgarsinimo ir namų kino aparatūra. Viena iš pačių naujausių ugdymo(si) priemonių – bevielės pelės. Kiekvienas mokiny ant suolo turi bevielę kompiuterinę pelę ir jos pagalba gali atlikti lentoje įvairias užduotis. Yra ir speciali programa *Protingosios pelės*, ji leidžia tuo pačiu metu dirbti visiems klasės mokiniams, – tai labai įdomios pamokos ir mėgstamos vaikų.

O svarbiausia, kuo galime pasidžiaugti, kad vieninteliai šalyje pradinukai turime planšetinius kompiuterius kiekvienam vaikui. Juose diegiamos mokomosios programos, vadovėliai, pritaikyti jau ir pirmokams. Planšetės suteikia galimybę pratinti vaikus susirasti internete reikiamą informaciją, gali būti naudojamos kaip skatinimo priemonė (pvz., leidžiant prisijungti prie pramoginių programų) ir t. t. Klasėje turime ir kamerą. Jos pagalba lentoje galime matyti vaizdą, esantį knygoje, plakate.

Joniškio „Saulės“ pagrindinė mokykla naudojasi elektroniniu dienynu, turime 17 *Smart Board* lentų, 4-ias kompiuterines klases. Visuose mokyklos kabinetuose yra multimedijos ir, žinoma, kompiuteriai. Todėl pamokos vaizdžios, įdomios.

Visos šios IKT priemonės pasitarnaus dar ir tuo, kad ateinančiais mokslo metais pradėsime mokyti iš atnaujintų serijos ŠOK vadovėlių.

Dalia ŽILEVIČIENĖ,

Joniškio „Saulės“ pagrindinės mokyklos pradinio ugdymo mokytoja metodininkė

■ Mokytojos Dalios Žilevičienės ugdytiniai pradinukai džiaugiasi turėdami po planšetinį kompiuterį kiekvienam vaikui.

Saulė suka Gyvybės ratą

Jau trečius metus Šiaulių „Saulėtekio“ gimnazijos bendruomenė kviečia šalies moksleivius į konferenciją „Saulė šviečia visiems“. Šiemet konferencija, įgavusi pagreitį, sukvietė ne tik humanitarinių mokslų, dailės ar etninės kultūros žinovus, bet ir dorinio ugdymo, tikslųjų, socialinių mokslų atstovus pasidalinti mintimis tema „Saulė suka Gyvybės ratą“.

Pastebėjimais ir atradimais apie saulę panor pasidalinti net 48 mokiniai ir 27 juos konsultavę mokytojai. Darbas vyko trijose grupėse. Pranešėjai pasakojo apie saulės įtaką miško ekosistemai, saulės laikrodžius, saulės judėjimą skirtingais metų laikais, aiškino saulės simbolio reikšmę liaudies dainose, sakmėse, tyrinėjo saulės įvaizdžio prasmę V.Mačernio, Maiironio, Žemaitės kūryboje. Peržiūrėti mokinių sukurti filmukai „Piešimas šviesa“, „Su saule per gyvenimą“, susipažinta su atliktais tyrimais „Cheminė kiaušinio sudėtis“, „Įdomūs faktai apie Saulės vardą ir ne

tik“, klausytasi posakių ir frazeologizmų apie saulę lietuvių, anglų ir rusų kalbomis.

„Atokvėpio minutę konferencijos dalyviai galėjo akis paganyti „Saulėtekio“ gimnazistų surengtoje linoleumo raižinių parodoje (mokyt. R.Prišmontienė). Vėliau ir patys šios mokytojos padedami galėjo atsispausti linoleumo raižinį. Savo meninius sugebėjimus konferencijos dalyviai išbandė gamindami interjero puošmenas – saulutes (mokytojas E.Perminas), karpdami velykinius karpinius („Rasos“ progimnazijos mokyt. L.Skridulienė) ar tiesiog dainuodami, grodami ir šokdami (mokyt. A.Stankus)“, – pasakoja apie konferenciją parašiusi Roma Glinskienė.

Išpūdziais iš tos pačios konferencijos pasidalijo ir Šiaulių r. Gilvyčių mokyklos lietuvių ir rusų kalbų mokytoja Rasa Mazaliauskaitė. Keturios šios mokyklos ugdytinės, dailės ir technologijų, matematikos, lietuvių bei rusų kalbų mokytojų konsultuojamos, pristatė konferencijoje

■ Konferencijos „Saulė šviečia visiems“ dalyvių kūrybiniai darbai

pranešimus: aptarė saulės vaidmenį kalendorinėse šventėse, kalbėjo apie saulę lietuvių etninėje kultūroje, lietuvių liaudies dainose, analizavo saulės simboliką vely-

kiniuose margučiuose. Matematikos mokytoja R.Ablingienė konferencijos organizatoriams įteikė savo pagamintą „saulės ratą“, puoštą velykiniais margučiais.

DIALOGAS

Vyriausioji redaktorė
Elena Tervidyte
Tel. 234 4328,
mobil. 8 ~ 699 38 150,
telena@takas.lt

www.dialogas.com

Redaktorė Lizeta Lozuraitytė: redaktore@dialogas.com; tel. 234 0482
Apžvalgininkas Vytautas Strazdas: apzvalgininkas@dialogas.com; tel. 234 6943
Korektorė Lina Paragytė: korektura@dialogas.com
Maketuotojas Arturas Gusevas: maketas@dialogas.com
Vyr. buhalterė Rasa Krilavičiūtė: buhalterija@dialogas.com
Administratorė Laurena Remenčiūtė: info@dialogas.com; tel./faksas 234 1571
Prenumerata: prenumerata@dialogas.com

Savaitraščio indeksas 0017.
Redakcija: Antakalnio g. 31, LT-10312 Vilnius. Faksas 234 1571
Įmonės kodas 221262680. Atsiskaitymoji sąskaita LT72 70440 6000118958
AB SEB bankas. Banko kodas 70440.

Straipsnių autorių mintys gali nesutapti su redakcijos nuomone. Už reklamos, skelbimų ir mokamų straipsnių turinį redakcija neatsako. Rankraščiai neregistruojami ir negrąžinami. Kopijuoti ar platinti savitiraštąje publikuojamą medžiagą be redakcijos sutikimo draudžiama.

Leidžia UAB „Polilogas“.

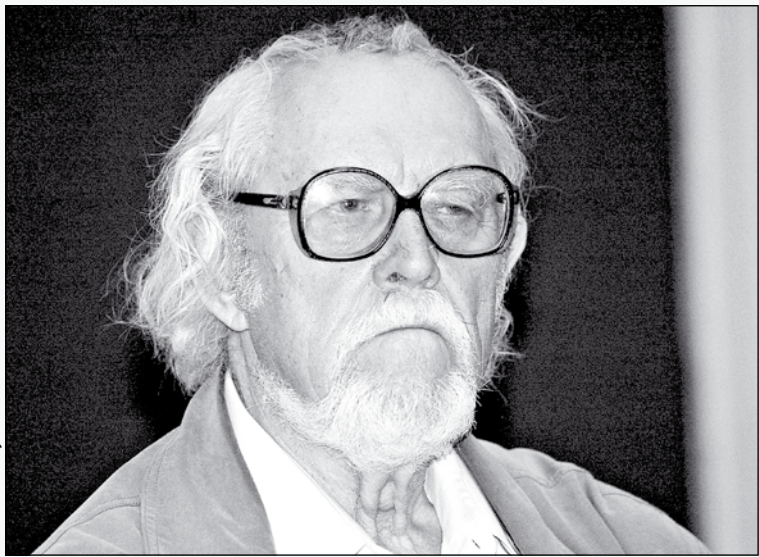
REMIJA SPAUDOS, RADIO IR TELEVIZIJOS REMIMO FONDAS Media Support Foundation

Išleista ketvirtadieniais.
Laikraštis leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. SL 093. 4 sp. l. Tir. 2021 egz.
Spausdino UAB „Lietuvos ryto“ spaustuvė, Gedimino pr. 12a, LT-01103 Vilnius.
ISSN 1392-1916

IN MEMORIAM

Išėjęs su paukščiais

Elenos Tervidytytės nuotr.

Marcelijus MARTINAITIS

(1936-04-01–2013-04-05)

Balandžio sniego ir virš Antakalnio kapinių besisukančių gandrų būrio palydėtas išėjo poetas Marcelijus Martinaitis. Viskas sutapo: „Balandžio sniegas“ (1962 m.) – pirmoji M.Martinaičio knyga, o gandrai atskrido tarsi išgirdę poeto žodžius: „Gandre, gandreli, gandrai, / Žuveli dangaus vandenų.“ Be abejo, M.Martinaitis – ne tik poetas, bet ir prozininkas, dramų, literatūrologinių straipsnių autorius, vertėjas, publicistas, ir šie jo darbai ne mažiau reikšmingi. Bet daugelio mūsų sąmonėje jis visų pirma vienas iš pačių ryškiausių šiuolaikinių lietuvių poetų.

Net šia proga sunku apie M.Martinaitį kalbėti liūdnei – toks jis buvo šviesus, geranoriškas kitiems, išmintingai ironiškai žvelgiantis į pasaulį. Žemaitijos alksnynuose tėvo statytą „triobikę“ eilėraštyje pakvietęs „Gimtieji namai, važiuosim į Vilnių“, jis perkėlė į sodą prie sostinės, iš ten ramiai stebėjo kovas dėl geriausio šiuolaikinio lietuvių poeto vardo, bet pats jose nedalyvavo, niekada nieko nepastūmė ir neižeidė, buvo gerbiamas tiek vyresnių, tiek jaunesnių kolegų. M.Martinaitis buvo laukiamas ir Universitete, ir bet kurioje Lietuvos kaimo bibliotekoje, ir užsieniuose, kur įspūdingais maršrutais keliavo poliglotu tapęs jo Kukutis. Sakoma, kad M.Martinaitis – agrarinės lietuvių civilizacijos poetas, patyręs jos žlugimą. Numirštantis ir vėl atgimstantis, tarsi naivus, bet puikiai suvokiantis pasaulį Kukutis padėjo poetui parodyti sovietinės santvarkos absurda, tačiau nepasiliko nei toje santvarkoje, nei savo kaime, o drąsiai peržengė epochų ribas ir šalių sienas. Mat tiek paprastų žmonių, tiek ir valdančiųjų savybės, jei ir kinta, tai labai lėtai. Tačiau „Kukučio baladės“ tėra viena poeto talento pusių. Savotiškas Kukučio pusbrolis, M.Martinaičio personažas K.B., jau gyvena mieste (rink. „K.B. Įtariamasis“, 2004), šiuolaikinių grėsmių, baimių, meilių, reklamų pasaulyje. Kaip ir „Kukučio

baladės“, net trijų leidimų sulaukė „Atmintys“ – lyriniių meilės eilėraščių knyga, kurioje spausdinami kūriniai, nors ir „prisimena“ senąjį albuminį žanrą, tačiau labiau yra susiję su profesionaliosios meilės lyrikos, taip pat didžiųjų žmonijos išminties knygų (Biblijos) tradicija. Iš viso poetas yra išleidęs daugiau nei dešimt eilėraščių rinkinių, sintetizuojančių profesionaliosios poezijos ir iš Žemaitijos atsivežtos agrarinės kultūros patirtį. Be to, tą senąją agrarinę kultūrą jis ir tyrinėjo mąsliau profesionalaus folkloristo žvilgsniu. Eilėraščiuose M.Martinaitis kalba apie trapią gyvybę, mirtį, praradimus, prisimena – net sovietiniais laikais jis sugebėjo tai daryti – tragiškąją Lietuvos istoriją, bet meistriškas poetinės kalbos galių įvaldymas ir žmogiška išmintis daro jo eilėraščius ne pesimistiškai liūdningus, bet katarsiškus.

Prieš keletą metų, paprašytas autografo, M.Martinaitis man užrašė: „Prilenktas prie atminties – Marcelijus Martinaitis.“ Tai labai lakoniška ir nepaprastai tiksli autocharakteristika, tinkanti ir jo poezijai, ir prozai (ypač jo garsiai autobiografinėi knygai „Mes gyvenome“, 2009), ir apskritai visai jo veiklai. Jam niekada nebuvo tas pats, kas vyksta Lietuvoje. Jautėsi esąs laisvas rašydamas, mokydamas studentus, buvo aktyvus Sąjūdžio narys, suinteresuotai reaguodavo į tai, kas vyksta šiandieninėje Lietuvoje. Vienos Nepriklausomos Lietuvos šventės proga jis teigė: „Valstybė stiprinama žmonių atmintimi, o ne vien pinigais, verslais, visokiais sugalvotais imidžiais.“

Net ir poetinės pranašystės kartais išsipildo priešingai. Viena eilėraštyje M.Martinaitis rašė: „paskui saulę pareisiu su paukščiais / mojuodamas žydinčia vyšnios šaka“. Iš tiesų – jis išėjo su paukščiais, su Vilniaus padangėje ratus sukusiais gandrais.

Donata MITAITĖ

MOKYKLOSE

Šalkauskiečiams reikia ir vokiečių kalbos

Šiaulių Stasio Šalkauskio gimnazijos mokiniai ir mokytojai, bendradarbiaudami su Vokietijos ambasada, vokiečių kalbos mokymą kuruojančiu ambasados atstovu Michaeliu Brehmu, pasiekia puikių vokiečių kalbos mokymo ir mokymosi rezultatų. Gimnazija yra vokiečių kalbos mokymo partnerė Lietuvoje, nuolat su mokiniais dirba ambasados siųstas mokytojas vokiečių. Abiturientai kasmet sėkmingai išlaiko tarptautinį vokiečių kalbos egzaminą (*Sprachdiplom 2*), o nuo 2012 m. atsirado galimybė 1–2 gimnazijos klaseose ruošti ir išlaikyti paprastesnį tarptautinį vokiečių k. egzaminą (*Sprachdiplom 1*), – dalijasi su „Dialogu“ gimnazijos direktoriaus pavaduotoja ugdymui Jūratė Butkuvienė.

Informacijos autorė taip pat praneša, jog šiais metais šalkauskiečiai Rokas Gatavėcas ir Goda Roduner puikiai pasirodė respublikinėje vokiečių kalbos olimpiadoje bei regioniniame debatų vokiečių kalba konkurse (I ir II vietas). Jie abu pateko į šalies Jaunimo debatų vokiečių kalba finalą. Be to, Rokas pakviestas atstovauti Lietuvai tarptautinėje vokiečių kalbos olimpiadoje Taline.

Mokiniais, besimokantiems vokiečių kalbos (nesvarbu – I ar II), atsiveria didžiulės galimybės dalyvauti tarptautinėse stovyklose (kasmet grupė šalkauskiečių pakviečiami į tarptautinę stovyklą Vokietijoje), studijuoti Vokietijoje, naudotis šios šalies mokslo ir kultūros ištekliais visą gyvenimą.

„Šalkauskiečiai puoselėja istorinę lietuvių intelektualų tradiciją mokydamiesi kalbų, perimdami Europos kultūros tradicijas“, – rašo „Dialogui“ J. Butkuvienė.

Sezoną užbaigė Plungės ledo ritulininkai

Čiuožimo sezoną užbaigė Plungės sporto mokyklos ledo ritulio sekcijos vaikai. Ta proga jiems surengtas pramoginis tęstinis fizinio aktyvumo renginys „Taikliarankiai“. Jo ištakomis „Dialogui“ apie renginį parašęs kūno kultūros mokytojas ir treneris **Andrius Kaveckas** vadinamo kovo 1-ąją Mažeikių ledo arenoje vykusias Žemaitijos regiono vaikų ledo ritulio propagavimo ir partnerystės skatinimo varžybas. Na, o netradicinėse „Taikliarankių“ rungtyse iš tam tikro atstumo į vartus ir taikinius reikėjo pataikyti kuo daugiau kartų smūgiuojant skirtingo svorio bei skirtingų spalvų ritulius. Palankiausia fortūna buvo Gintarui Venkui, II vieta atiteko itin gabiam ir sparciai tobulėjančiam Erikui Leščiauskiui, III – Eimantui Jokubaičiui, pasak infomacijos autoriaus, sugebėjusiam parodyti tikrą sportinį charakterį ir „išspausti“ prizą. Šauniai pasirodė ir kiti renginio dalyviai.

■ Čiuožimo sezoną užbaigė Plungės sporto mokyklos ledo ritulio sekcijos vaikai.

Nemokamos filmų peržiūros

Projekto „Mokausi iš kino“ rengėjai sostinės moksleiviams dovanoja visą mėnesį nemokamų kino seansų su diskusijomis. Renginiai vyks nuo balandžio 22 d. iki gegužės 20 d. Vilniuje, kino centre „Skalvija“ bei kino teatre „Pasaka“. Pedagogai jau dabar kviečiami apsilankyti projekto www.mokausiiskino.lt svetainėje, atsižvelgiant į kuruojamos klasės amžių, dominančias temas bei laiką, išsirinkti filmą ir iš anksto užsiregistruoti.

„Dialogui“ inf.

ŠIAME „DIALOGO“ NUMERYJE MINIMA 60 UGDYMO ĮSTAIGŲ

„Ateities“ pagrindinė, Telšiai
„Aukuro“ vidurinė, Kelmė
„Džiugo“ gimnazija, Telšiai
„Juventos“ progimnazija, Šiauliai
„Rasos“ progimnazija, Šiauliai
„Revuonos“ vidurinė, Prienai
„Romuvos“ gimnazija, Šiauliai
„Saulės“ pagrindinė, Joniškis
„Saulėtekio“ gimnazija, Šiauliai
„Žemynos“ gimnazija, Klaipėda
„Žiburio“ gimnazija, Šakiai
Baisogalos mokykla-darželis, Radviliškio r.
Darželis-mokykla „Ažuoliukas“, Kelmė
Didždvario gimnazija, Šiauliai
Domeikavos gimnazija, Kauno r.
Dusetų Kazimiero Būgos gimnazija, Zarasų r.
Gabijos gimnazija, Mažeikiai
Gailių pagrindinė, Kelmės r.
Gerosios Vilties vidurinė, Vilnius
Gilvyčių, Šiaulių r.
Juliaus Janonio gimnazija, Šiauliai
Jurgio Pabrėžos gimnazija, Kretinga

Karklėnų pagrindinė, Kelmės r.
Kolainių pagrindinė mokykla-daugiafunkcis centras, Kelmės r.
Kražių gimnazija, Kelmės r.
Kuršėnų Lauryno Ivinskio gimnazija, Šiaulių r.
Kuršėnų Pavenčių, Šiaulių r.
Lieporių gimnazija, Šiauliai
Lopšelis-darželis „Pušynėlis“, Panevėžys
Lopšelis-darželis „Rūta“, Panevėžys
Lopšelis-darželis „Saulutė“, Mažeikiai
Lopšelis-darželis „Voveraitė“, Kretinga
Martyno Mažvydo pagrindinė, Kaunas
Molėtų gimnazija, Molėtai
Naujamiesčio vidurinė, Panevėžio r.
Onušio Donato Malinausko vidurinė, Trakų r.
Papilės Simono Daukanto gimnazija, Akmenės r.
Pryšmančių pagrindinė, Raseinių r.
Profesinio rengimo centras, Šiauliai
Ramygalos gimnazija, Panevėžio r.

Raudėnų, Šiaulių r.
Rožyno pagrindinė, Panevėžys
Siesikų vidurinė, Ukmergės r.
Simono Daukanto gimnazija, Šiauliai
Simono Daukanto pagrindinė, Kretinga
Specialiojo ugdymo centras, Panevėžys
Sporto, Plungė
Stakliškių vidurinė, Prienų r.
Stasio Šalkauskio gimnazija, Šiauliai
Šakynos, Šiaulių r.
Šančių vidurinė, Kaunas
Šiaulių universiteto gimnazija, Šiauliai
Šv. Pranciškaus, Kaunas
Užvenčio Šatrijos Raganos gimnazija, Kelmės r.
Viekšnių gimnazija, Mažeikių r.
Vilkijos gimnazija, Kauno r.
Viršuliškių vidurinė, Vilnius
Vydūno vidurinė, Klaipėda
Vytauto Didžiojo gimnazija, Trakai
Zoknių progimnazija, Šiauliai

PROJEKTAI. „Aukštosios kultūros impulsai mokykloms“

Vieno pastato istorija

Kelmės „Aukuro“ vidurinės mokyklos aukštesniųjų klasių mokiniams pamoką „Vieno pastato istorija (Tabako fabriko Klaipėdoje virsmas Kultūros fabriku)“ vedė AKIM projekto dalyvė, architektė, Klaipėdos universiteto docentė Ramunė Staševičiūtė. Viešnia akcentavo, kad greitai besikeičiančiame šiandieniniame pasaulyje vienu iš svarbiausių sėkmės garantų tampa sugebėjimas teikti įvairias paslaugas vienoje vietoje. Todėl ir buvo nuspręsta senąjį tabako fabriką pritaikyti kultūriniais tikslams. Kultūros fabrikas turėtų būti kūrybinių verslo atstovų ir menininkų sambūrio centras ir darbo vieta. Rodydama senojo fabriko istorines nuotraukas, architektė pasakojo apie idėjų konkursą, teritorijos planavimą, naujojo pastato projektavimą, grafiškai demonstravo visas kūrybos pakopas, rodė brėžinius, perspektyvų vaizdus. Pokalbyje su mokiniais aiškėjo pagrindinė šio laikmečio ypatybė ir vystymosi sąlyga – sugebėjimas greitai keistis ir prisitaikyti prie naujų aplinkybių. Architektė konkrečiais pavyzdžiais įrodė, kad senos gamybinės patalpos gali virsti menų inkubatoriumi, praplėti supratimą apie architekto darbą, linkėjo kaupti idėjas, jas generuoti ir būti išprususiais užsakovais, – pasakoja „Dialogui“ mokytoja D. Ramanauskienė.

KONFERENCIJOS

Šiuolaikinis mokytojas – šiuolaikinė pamoka

Širvintų rajono švietimo centras organizavo rajono mokytojams konferenciją „Šiuolaikinis mokytojas – šiuolaikinė pamoka“, – praneša „Dialogui“ centro metodinė Joalita Mackonienė. Konferencijoje Ugdymo plėtotės centro lektoriai pristatė inovatyvias pedagogų kvalifikacijos tobulinimo formas, mokytojai dalijosi sėkminga edukacine patirtimi. Išklauyti pranešimai apie inovatyvių mokymo(si) metodų ir IKT taikymą skatinant mokinių skaitymo motyvą, technologijų pamokų ciklą 5–8 klasėse, vertinimą ir įsivertinimą dorinio ugdymo pamokose. Kalbėta apie netradicinio ugdymo dienas kaip alternatyvą įprastinei pamokai, gerumo eksperimentą. Pristatyti integruoti projektai. Pasidalyta patirtimi apie socialinio pedagogo ir tėvų vaidmenį šiuolaikinėje ugdymo institucijoje.

Dėmesys ugdymo aplinkų kūrimui

Panevėžio r. Naujamiesčio vidurinėje mokykloje įvyko konferencija „Ugdymosi aplinkų kūrimas bei gerosios patirties sklaida, ugdant specialiųjų ugdymosi poreikių mokinius“. Ją organizavo minėtos mokyklos logopedė I.Švanė, specialioji pedagogė R.Pagojienė ir Ramygalos gimnazijos logopedė J.Pakšytė. Konferencijoje skaityti pranešimai, pristatytos metodinės priemonės ir, kaip praneša organizatorės, „atliktos dvi praktinės veiklos su IKT“. Renginio dalyviai turėjo galimybę apžiūrėti pagal projektą „Pedagoginių psichologinių tarnybų infrastruktūros, švietimo įstaigose dirbančių specialiųjų pedagogų, socialinių pedagogų, psichologų, logopedų darbo aplinkos modernizavimas“ atnaujintas logopedų, specialiųjų pedagogų ir socialinių pedagogų darbo vietas ir tarpusavyje pasidalinti gerąja darbo patirtimi.

Aptarė šiuolaikinę pamoką

Akmenės r. Papilės Simono Daukanto gimnazijos Pagrindinio ir neformaliojo ugdymo skyriaus vedėja Kristina Dorofėjienė parašė „Dialogui“ apie savo ugdymo įstaigoje vykusią respublikinę metodinę-praktinę konferenciją „Šiuolaikinė pamoka“. Gimnazijos bendruomenė priėmė apie 130 svečių iš savo rajono švietimo įstaigų, Mažeikių r. Viekšnių gimnazijos, Šiaulių r. Kuršėnų Pavenčių mokyklos, Kuršėnų Lauryno Ivinskio, Šiaulių „Romuvos“, Telšių „Džiugo“ gimnazijų. Teorinės dalies pranešimų klausėsi visi konferencijos dalyviai, praktinis darbas vyko dalykų metodinėse grupėse. Konferencijos pagrindinį pranešimą skaitė Šiaulių Didždvario gimnazijos Lietuvių kalbos ir socialinių mokslų ugdymo skyriaus vedėja Audronė Saldauskienė.

MOKYKLOSE

Idealistinė kudirkaičių veikla

Lietuvos kudirkaičiai – jauniausia visuomeninė moksleivių organizacija. Jos nariai spiečiasi Kudirkos Naumiestyje, Šakių rajone Gerdžiūnuose ir Kriūkuose, Prienų rajone ir kitur. Vien Kaune per 200 kudirkaičių, veikiančių įvairiose mokyklose.

„Kudirkaičių organizacijai ir jos vadovams pastaruoju metu tenka atsakingas uždavinys – ugdyti tautiškai sąmoningą asmenybę, dorą Lietuvos patriotą, skleidžiantį ir puoselėjantį V.Kudirkos idėjas. Tačiau šiais laikais, kai visuotinio kosmopolitizmo virusas skverbiasi į žmonių protus ir sielas, atsiranda kilnių idealų bei siekių menkinimas, neigimas, net ignoravimas.

Tačiau žvelgdami į Lietuvos ateitį, pirmiausia privalome neužmiršti idealistinio tautos nusiteikimo žadinimo. Lietuvos

kudirkaičiai, atsiremdami į V.Kudirkos darbus, raštuose keliamas kilnias idėjas, mokosi ir nuosekliai siekia „idealo tik doro ir aukšto“. Tai nelengvas saviugdos kelias“, – dalijasi Kauno Martyno Mažvydo pagrindinės ir Kauno šv. Pranciškaus mokyklos kudirkaičių vadovės Danutė Blėkienė ir Danutė Ruseckienė. Informacijos autorės parašė „Dialogui“ apie kudirkaičių veiklą. „Dažnai bendraujame su tautos šviesuomene: dvasininkais ir buvusiais tremtiniais, partizaninių kovų dalyviais-rezistentais, kariškiais, knygnešių vaikais, tautodailininkais, LR Seimo nariais, kitais kultūros ir visuomenės veikėjais. Tai labai konkreti ir prasminga idealistinė veikla, kuri stiprina tautiškumą ir patriotizmą, tai gyvos istorijos pamokos...“ – pasakoja kudirkaičių vadovės.

Gerbiami mokytojai, direktoriai, darželių auklėtojai, dėstytojai,
„Dialogas“ – Jūsų profesinis laikraštis.
Kviečiame prenumeruoti ir siūlome 3 variantus –
rinkitės Jums patogiausią!

I.

Popierinė laikraščio versija

Užsiprenumeruoti galima:

- Interneto svetainėje www.dialogas.com. Raskite prenumeratos nuorodą, ją paspauskite, užpildykite pateiktą formą ir šią atsiųskite į redakciją.
- Visuose „Lietuvos pašto“ ir „Lietuvos ryto“ skyriuose – tradiciškai.

Prenumeratos kaina:

- » visiems metams – 175,89 Lt,
- » pusei metų (6 mėn.) – 95,94 Lt,
- » 3 mėn. – 47,97 Lt,
- » 1 mėn. – 15,99 Lt.

II.

Elektroninė laikraščio versija

Prenumeruoti galite adresu

<http://www.dialogas.com/pdf-prenumerata/>

Prenumeratos kaina

FIZINIAMS asmenims:

- » visiems metams – 87,95 Lt,
- » pusei metų – 52,77 Lt,
- » 3 mėn. – 29,74 Lt,
- » 1 mėn. – 10,00 Lt.

JURIDINIAMS asmenims

- (tiems, kam reikalinga sąskaita faktūra):
- » visiems metams – 115,69 Lt,
- » pusei metų – 63,74 Lt,
- » 3 mėn. – 32,57 Lt,
- » 1 mėn. – 11,79 Lt.

III.

Tinklapis – dialogas.com

www.dialogas.com – nuomonių ringas

- » Švietimo aktualijos
- » Straipsnių fragmentai
- » Internetinė apklausa
- » Nuotraukos, nuorodos, komentarai, archyvai
- » Kita naudinga informacija

Jei kiltų klausimų, paskambinkite į redakciją tel. (8 ~ 5) 234 1571 arba parašykite info@dialogas.com – ir gausite visą Jus dominančią informaciją.

Jei nespėjote „Dialogo“ užsiprenumeruoti Lietuvos pašto skyriuose, galite tai padaryti mūsų internetinėje svetainėje www.dialogas.com bet kuriuo metu.

Ačiū, kad prenumeruojate „Dialogą“.